

Illegaliteit of criminaliteit bestrijden?

Onderzoek naar inval vreemdelingenpolitie in Amsterdams café

20 augustus 2009

2009/170

OPENBAAR RAPPORT

rapportnummer: 2009/170

datum: 20 augustus 2009

Verzoekschrift van

De belangenorganisatie **All Included** te **Amsterdam**

met een klacht over een gedraging van

(bureau Vreemdelingenpolitie van) het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland

te **Amsterdam**

Bestuursorgaan:

de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland

(de burgemeester van Amsterdam)

INHOUDSOPGAVE

KLACHT	5
A. ALGEMEEN	5
Bevindingen en beoordeling	7
B. DE GANG VAN ZAKEN TIJDENS DIE NACHT	7
B.I Volgens de politie.....	7
B.II Volgens de eigenaar en de bedrijfsleider van het Grand Café.....	10
B.III Volgens <i>All included</i>	11
B.IV Volgens individuele klaagster mevrouw A.....	12
B.V Volgens individuele klager meneer M.....	13
B.VI Volgens individuele klaagster mevrouw O	14
B.VII Volgens individuele klaagster mevrouw W.....	15
C. REACTIES OP DE ACTIE	15
C.I Reacties in de media.....	15
C.II Reacties van burgers en leden stadsdeelraad Amsterdam Zuidoost	16
C.III Reacties in de politiek	17
C.III.a Reacties in de Amsterdamse gemeenteraad.....	17
C.III.b Reacties in de Tweede Kamer	18
D. ONDERZOEK NATIONALE OMBUDSMAN	19
D.I Reactie van de korpsbeheerder.....	19
D.II Reactie van de staatssecretaris van Justitie	20
D.III Reactie van <i>All Included</i>	21
BEOORDELING	23
E. HET VERLOOP VAN DE ACTIE	23
E.I Vanuit het perspectief van de vreemdelingendienst	23
E.II Vanuit het perspectief van de eigenaar en de bedrijfsleider van..... het café	25
E.III Vanuit het perspectief van <i>All Included</i>	25

F.	TOETSING AAN BEHOORLIJKHEIDSCRITERIA	27
F.I	Was de actie een geëigend middel ten opzichte van het	
	te bereiken doel	27
F.II	Kon de Vreemdelingenwet worden ingezet voor dit doel?	27
F.III	In hoeverre was deze actie stigmatiserend en (daardoor)	
	discriminerend	30
F.IV	Is de actie behoorlijk uitgevoerd?.....	32
G.	CONCLUSIES	33
H.	INFORMATIEOVERZICHT	34
I.	ACHTERGROND	35
	BIJLAGE	39

KLACHT

Verzoeker klaagt erover dat het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland in de nacht van 15 op 16 juni 2007 op grond van artikel 50 van de Vreemdelingenwet 2000 tijdens een Afrikaans feest een controle heeft uitgevoerd bij alle aanwezigen in het Grand Café Het Vervolg in Amsterdam.

Ook klaagt verzoeker over de wijze waarop en de omstandigheden waaronder de staande houdingen en de ophoudingen hebben plaatsgevonden.

A. ALGEMEEN

Grand Café Het Vervolg, verder te noemen Grand Café of café, is een grote horeca-gelegenheid in Amsterdam Zuidoost, beter bekend als de Bijlmermeer. Het Grand Café heeft een diversiteit aan doelgroepen. Op weekdagen wordt het vooral gefrequentieerd door mensen werkzaam in de vele kantoorgebouwen in de buurt. Daarnaast is er veel aanloop vanwege een grote bioscoop aan de overkant en vanwege Stadion Arena, het Ajax-stadion, dat op een steenworp afstand van het café ligt. 's Avonds en in het weekend ook 's nachts is het café een uitgaansgelegenheid voor met name jonge zwarte bewoners uit de Bijlmermeer. De stadsdeelraad van Amsterdam Zuidoost heeft destijds bij de oprichting, zeven jaar geleden, de doelstelling onderschreven om in het Grand Café ruimte te bieden aan groepen die in uitgaansgelegenheden elders in Amsterdam meestal niet werden toegelaten. Voor deze groepen worden er in het Grand Café vrijwel ieder weekend themafeesten georganiseerd.

2. In de nacht van 15 op 16 juni 2007 werd er in het Grand Café een Afrikaans feest gehouden. Op het programma stonden optredens van Ukwa Osuofia & Maleke uit Nigeria. Maleke is een stand-up comedian en in Nigeria een beroemdheid. Ukwa Osuofia is acteur, muzikant en komiek. De populariteit van Maleke en Usafia in Nigeria is te vergelijken met die van Marco Borsato in Nederland. Usafia kreeg internationaal bekendheid door zijn act "I Go Chop Your Dollar" waarin hij de draak steekt met slachtoffers van "419-fraude". Met de term "419-fraude" wordt internetfraude bedoeld en wordt verwezen naar artikel 419 van het Nigeriaanse Wetboek van Strafrecht waarin internetfraude strafbaar is gesteld.

3. Internetfraude was en is een urgent probleem in de Bijlmermeer. Via internetproviders was het bij de politie bekend dat er regelmatige grote partijen spam vanuit de Bijlmermeer werd verspreid, vermoedelijk in het kader van internetfraude. Internetfraude blijkt vaak samen te gaan met andere criminele activiteiten, zoals prostitutie, drugshandel, mensenhandel en geweldsmisdrijven. Uit de praktijk blijkt dat criminele vreemdelingen die daarnaast ook illegaal in Nederland verblijven, vaak lastig te traceren zijn.

4. In de nacht van vrijdag 15 op zaterdag 16 juni 2007 heeft de politie Amsterdam-Amstelland onverwacht een grootscheepse controle gehouden in het Grand Café.

De politie verwachtte die nacht, op het Afrikaanse feest een hoge opkomst van leden van illegale criminele netwerken betrokken bij internetfraude. De politieactie in het Grand Café werd uitgevoerd onder de naam "Phantom". Deze actie was er één uit een serie van acties gericht op de bestrijding van criminaliteit door illegalen in de regio. Eerder in 2002 is in dat kader de actie "Spirit" uitgevoerd.

5. De actie "Phantom" is uitgevoerd op basis van artikel 50 van de Vw 2000 (Vreemdelingenwet 2000; zie Achtergrond, onder 2.). Deze bepaling regelt de bevoegdheden bij een redelijk vermoeden van illegaal verblijf. De politie trad het pand rond 01.30 uur binnen. Op dat moment waren er ongeveer 220 bezoekers aanwezig. Bij de actie in het Grand Café waren ongeveer tachtig politieambtenaren betrokken. Onder hen bevonden zich tien leden van de Mobiele Eenheid (ME) en drie hondenbegeleiders met honden. Ook was de ruitery met twee paarden aanwezig. De politie had rondom het (vrijstaande) café een cordon opgesteld om te voorkomen dat mensen in of uit konden gaan. Direct bij binnenkomst heeft de politie de toegangsdeuren en ramen gesloten en de aanwezigen per megafoon en door middel van flyers geïnformeerd over de aard van de actie. Daarna is er onder de aanwezigen controle uitgevoerd op identiteit en verblijfsstatus. De ruim honderd bezoekers die niet onmiddellijk hun legale status konden aantonen zijn vervolgens aangehouden. Van hen is uiteindelijk ongeveer een derde Nederland uitgezet in verband met illegaal verblijf hier.

6. *All Included* is een organisatie in Amsterdam die strijdt voor het recht op vrijheid van beweging en het recht op verblijf voor migranten. Deze organisatie ondersteunt mensen die geen verblijfsdocument hebben. Na de actie is *All Included* benaderd door bezoekers van het Grand Café die er over klaagden dat de politie in de nacht van 15 op 16 juni 2007 in grote getale het Grand Café was binnengevallen om illegalen en criminelen op te sporen. Mede namens deze individuele klagers heeft *All Included* zich op 19 september 2008 tot de Nationale ombudsman gewend met het verzoek een onderzoek naar de actie in te stellen.

7. De Nationale ombudsman is bij de start van het onderzoek voorbijgegaan aan het in de Algemene wet bestuursrecht genoemde kenbaarheidsvereiste waardoor het betreffende bestuursorgaan de gelegenheid wordt geboden de klacht eerst zelf te onderzoeken. Reden om aan het kenbaarheidsvereiste voorbij te gaan was dat er na uitgebreide media-aandacht al een intern onderzoek bij het politiekorps zelf was geweest. Daarnaast heeft de kwestie ook in de politiek de nodige aandacht gehad door middel van vragen in de Gemeenteraad en in de Tweede Kamer. De Nationale ombudsman was daarom van mening dat met het eerst doorlopen van een interne klachtprocedure, voor het onderzoek nodeloos tijd zou worden verloren.

8. Het onderzoek van de Nationale ombudsman richtte zich op de gedragingen van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland tijdens de inval. In het kader van het onderzoek zijn er gesprekken gevoerd met het hoofd van het bureau vreemdelingenpolitie, met de eigenaar en de bedrijfsleider van het Grand Café en met leden van *All Included*. De staatssecretaris van Justitie, de hoofdofficier van justitie en de korpschef

van de regiopolitie Amsterdam-Amstelland werden in de gelegenheid gesteld schriftelijk te reageren op het onderzoek.

9. Hieronder, in de Bevindingen, wordt het verloop van de inval in het Grand Café beschreven vanuit de optiek van B.I: de politie; B.II: de eigenaar en de bedrijfsleider van het Grand Café en B.III: vanuit de optiek van *All Included* (verzoeker). Vervolgens wordt in Hoofdstuk C ingegaan op wat er daarna gebeurde, C.I: de reacties in de media, C.II: de reacties van burgers en leden van de stadsdeelraad, C.III.: de reacties in de politiek, zowel in de Amsterdamse gemeenteraad als in de Tweede Kamer. In hoofdstuk D. komen de reacties naar aanleiding van het door de Nationale ombudsman geopende onderzoek aan de orde. In D.I: de reactie van de korpsbeheerder, de burgemeester van Amsterdam, in D.II: de reactie van de staatssecretaris van Justitie en in D.III. de reactie van *All Included*. In Hoofdstuk E wordt de actie nader beschouwd vanuit het perspectief van respectievelijk de vreemdelingenpolitie, de eigenaar van het Grand Café en *All Included*. In Hoofdstuk F worden de gedragingen getoetst en in hoofdstuk G verbindt de Nationale ombudsman hieraan zijn conclusies

BEVINDINGEN EN BEOORDELING

B. DE GANG VAN ZAKEN TIJDENS DIE NACHT

B.I Volgens de politie

10. Bij de actie in de nacht van 15 op 16 juni in het Grand Café waren ongeveer tachtig politieambtenaren betrokken van veertien verschillende diensten van het politiekorps Amsterdam-Amstelland. De actie droeg de naam "Phantom". Naast de verschillende diensten van het korps verleenden ook zes andere instanties er hun medewerking aan: de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), het Korps landelijke politiediensten (KLPD) met de Afdeling Dactyloscopie, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de Dienst Vervoer en Ondersteuning (DVO), de Dienst Persoonsgegevens van de gemeente Amsterdam en de Raad voor Rechtsbijstand Amsterdam in verband met het vreemdelingenpiket. De chef Bureau vreemdelingenpolitie Amsterdam-Amstelland en een teamleider van het bureau hadden de leiding over de actie als respectievelijk algemeen- en operationeel commandant.

11. De actie was grondig voorbereid en vlak voor vertrek had nog een briefing plaatsgevonden. De politiebusjes vertrokken om 01.10 uur vanaf het bureau aan de Johan Huizingalaan. Onderweg dreigde even dat de strakke planning zou worden ondermijnd door een openstaande brug. Uiteindelijk heeft dat oponthoud de planning nauwelijks beïnvloed.

12. Direct bij aankomst stelde een deel van de politieambtenaren zich op in een cordon rondom het (vrijstaande) café. Hierbij waren ook tien leden van de Mobiele Eenheid (ME) en drie hondenbegeleiders met honden betrokken. Daarnaast was ook de ruitery met twee paarden aanwezig. Om 01.30 uur heeft de operationeel commandant, via de portier,

contact gezocht met de bedrijfsleider. Nadat deze (onmiddellijk) zijn medewerking toezegde nam de politie de tevoren geplande posities in. Op twee plaatsen in het café werden controleposten ingericht, één direct bij de ingang en één in de serre.

13. De politie deelde ter informatie aan de bezoekers Engelse en Nederlandse flyers uit. De tekst van de Nederlandse flyer was als volgt:

"Geachte heer, mevrouw,
Allereerst onze excuses voor het verstoren van uw feest. De politie Amsterdam-Amstelland controleert vandaag de bezoekers van deze horecagelegenheid. We hebben juist deze plek gekozen, omdat uit onderzoek blijkt dat dit café een verzamelplaats is van personen die illegaal in Nederland verblijven en zich tevens met diverse vormen van criminaliteit bezighouden. Voor deze controle vragen wij van iedereen een identiteitsbewijs. In het belang van de veiligheid zullen wij een deel van de bezoekers fouilleren.
Zorg voor burgers en veiligheid zijn zeer belangrijke punten voor de politie Amsterdam-Amstelland. Op dit moment bereiken ons veel signalen over onveiligheid in Amsterdam Zuid-Oost. Met deze actie dragen wij bij aan de veiligheid in deze wijk.
Nogmaals onze excuses voor het ongemak dat onze actie vanavond heeft veroorzaakt. We danken u hartelijk voor uw medewerking en begrip."

14. De tekst van de Engelse flyer week in zoverre af van de Nederlandse, dat in de Engelse tekst de uitleg van het doel was beperkt tot de vermelding dat met deze actie werd beoogd criminaliteit te bestrijden. Dat de actie ook plaatsvond in het kader van de bestrijding van illegaliteit werd in de Engelse tekst niet vermeld.

"We have chosen this particular location since investigations have made it clear that persons involved in various types of crime tend to gather in this cafe."

15. Ongeveer twintig agenten liepen tussen het publiek om uitleg te geven en flyers uit te delen. Via een megafoon heeft de operationeel commandant ook geprobeerd de bezoekers mondeling te informeren. Toen bleek dat zijn boodschap op die manier onvoldoende duidelijk overkwam, herhaalde hij die via de microfoon op het podium.

"Hier spreekt de politie. Dit is een controle op grond van de Vreemdelingenwet. Iedereen met de Nederlandse nationaliteit dient zich kenbaar te maken bij de politie door zijn of haar hand op te steken. Iedere vreemdeling wordt staande gehouden op grond van artikel 50, lid 1 van de Vreemdelingenwet 2000. U dient te blijven op de plaats waar u zich bevindt. Als u in het bezit bent van een paspoort/identiteitsbewijs of vreemdelingendocument, moet u dit gereed houden voor controle."

16. Tegen de aanvankelijke verwachting van de politie in bleven de aanwezigen in het café vrij rustig onder de controle. Incidenten hebben zich volgens de politie niet voorgedaan. Wel ontstond er enige onrust vanwege het feit dat mensen dorst hadden of naar het toilet moesten. Omdat de bar na binnenkomst van de politie gesloten was,

waren er geen consumpties verkrijgbaar. Op een gegeven moment heeft de politie de aanwezigen wel in de gelegenheid gesteld om kraanwater van de bar te drinken. Dit was in afwachting van de kratten met flesjes water die de politie had laten komen. Direct na binnenkomst van de politie was toiletbezoek niet toegestaan. Na ongeveer drie kwartier, toen de controleposten waren ingericht en de situatie onder controle was, werd begeleid toiletbezoek wel toegestaan. Ook werd het de aanwezigen toegestaan om met de eigen GSM of met een telefoontoestel van de politie contact op te nemen met het thuisfront of met bekenden om te vragen identiteitspapieren en verblijfsdocumenten te komen brengen.

17. Rond 03.20 uur kreeg één van de bezoekers een epilepsieaanval. De politie heeft hierop een ambulance laten komen. Toen de chauffeur van de ambulance zich mengde in het politiecordon rondom het café, werd hij door één van de politiehonden in zijn been gebeten. Een van de politieambtenaren heeft vervolgens de ambulance met de gewonde chauffeur en de epilepsiepatiënt naar het ziekenhuis van de Vrije Universiteit (VUmc) gereden.

18. De planning van de politie was als volgt: Nederlanders die hun identiteit konden tonen mochten als eerste het café verlaten met direct daarna de buitenlanders met een geldige verblijfstitel. Uiteindelijk bleven er 103 personen over die niet of niet onmiddellijk hun identiteit en verblijfsstatus konden aantonen. Deze mensen zijn opgehouden en ter vaststelling van hun identiteit in de reeds klaarstaande busjes van de Dienst Vervoer en Ondersteuning van het Ministerie van Justitie overgebracht naar het Uitzetcentrum Schiphol. Al enige tijd vóór de actie was de Raad voor de rechtsbijstand Amsterdam geïnformeerd zodat in het Uitzetcentrum piketadvocaten aanwezig waren. Volgens het draaiboek van de politie heeft de actie tot 05.30 uur geduurd. De Amsterdamse lokale televisiezender AT5, die tevoren over de actie was geïnformeerd, heeft de gehele actie gefilmd.

19. Van de 103 personen die niet of niet onmiddellijk hun identiteit en verblijfsstatus konden aantonen bleken er tien in het bezit van een vervalst reisdocument. Tegen hen is strafrechtelijk onderzoek ingesteld. Van de overige 93 personen zijn er 67 in vreemdelingenbewaring gesteld. Onder hen bevonden zich 33 personen die bij de politie bekend stonden onder een alias óf vanwege een eerdere aanhouding. Kort na de actie zijn 27 vreemdelingen, voornamelijk afkomstig uit West-Afrika, vanwege illegaal verblijf Nederland uitgezet. Nadien zijn er nog eens acht personen uitgezet. Drie van hen zijn voorafgaande aan de uitzetting langdurig in vreemdelingenbewaring geweest. Van de mensen die zijn aangehouden hebben twee vrouwen aangifte gedaan als slachtoffer van mensenhandel.

Ook één van de Nigeriaanse artiesten, de heer Maleke, is aangehouden en overgebracht voor verhoor in een detentiecentrum, hoewel hij in het bezit was van een geldig Schengenvizum. De heer Maleke is uiteindelijk pas op zondag 17 juni 2007 weer vrijgelaten. De Nationale ombudsman heeft begin augustus 2009 een apart onderzoek ingesteld naar het feit dat de heer Maleke gedetineerd is geweest en de behandeling die hem in het detentiecentrum ten deel is gevallen.

20. Tijdens een interview in het kader van het onderzoek van de Nationale ombudsman liet de politie weten dat het draaiboek voor de actie "Phantom" al enige tijd klaar lag. De plaats waar de actie zou worden uitgevoerd is slechts korte tijd voordien bepaald. De verwachte opkomst tijdens de optredens van de Nigeriaanse artiesten heeft uiteindelijk de doorslag gegeven om de actie half juni in het Grand Café uit te voeren. Uit de verkregen informatie was de indruk ontstaan dat veel Nigerianen het feest in de nacht van 15 op 16 juni zouden bezoeken. Uit eerdere informatie was al de indruk gewekt dat sommige Nigerianen in het Grand Café met flessen dure drank hun successen op het gebied van internetfraude vierden. Er werd daarom rekening gehouden met de aanwezigheid van een groot aantal illegale en/of criminele Nigeriaanse bezoekers. Om die reden werd er in het Draaiboek "Phantom" vanuitgegaan dat de actie uiteindelijk zou eindigen met het vertrek van een chartervliegtuig naar Nigeria.

B.II Volgens de eigenaar en de bedrijfsleider van het Grand Café

21. De eigenaar van het Grand Café beschrijft zijn horecagelegenheid als een plek waar overdag veel zakenmensen komen en mensen die in de buurt werken. In de weekenden worden er nachtelijke optredens en feesten georganiseerd. De eigenaar besteedt de organisatie van de weekendevenementen altijd uit. De mensen die hij daarvoor inhuurt zorgen voor de beveiliging en zien er op toe dat de voorschriften worden nageleefd. De nachtelijke bezoekers worden bij binnenkomst altijd gefouilleerd op wapens. Verder is het dragen van petjes of gymshoenen verboden. Voor de nachtelijke evenementen wordt een entreprijs geheven van € 10 voor mannen en € 5 voor vrouwen. Omdat het publiek in de regel uit voornamelijk mannen bestaat, wordt met het lagere tarief geprobeerd de drempel voor vrouwen te verlagen. Het Grand Café heeft voor feesten en optredens capaciteit voor ongeveer 400 mensen.

22. Op de vraag over de veronderstelling van de politie dat internetfraudeurs in Het Vervolg met flessen champagne hun successen vierden, deelde de eigenaar het volgende mee:

"In mijn café vind je geen criminele "big spenders". Als je die zoekt moet je in horecagelegenheden zijn waar € 1000 of € 1500 per tafel wordt gerekend. De doelgroep van het Grand Café is de gemiddelde bewoner van Amsterdam Zuidoost in de leeftijdscategorie vanaf 30 jaar. De prijzen van consumpties zijn hier relatief laag, ongeveer € 3 á € 4 per consumptie. Dat is ongeveer de helft van wat in de regel in een discotheek wordt gerekend. Bezoekers van de (Afrikaanse) feesten kopen vaak per tafel een fles sterke drank, bijvoorbeeld cognac. Dat is uiteindelijk goedkoper dan per glas te bestellen. Bovendien doen wij de frisdrank er gratis bij. Champagne wordt bij ons nauwelijks verkocht."

23. De eigenaar van het Grand Café verbleef in het weekend van de inval toevallig in het buitenland. Nadat in de nacht van vrijdag op zaterdag de politie het Grand Café was binnengekomen, heeft de bedrijfsleider onmiddellijk de eigenaar opgebeld. De eigenaar is daarna via de bedrijfsleider telefonisch voortdurend op de hoogte gehouden van de

ontwikkelingen. Naast de bedrijfsleider waren er die nacht nog vier andere personeelsleden in het café aanwezig.

24. Het feest was begonnen om 24.00 uur en zou duren tot 05.00 uur. Om ongeveer 01.30 uur stond de politie aan de deur. De bedrijfsleider zag pas in de tweede instantie dat de politie in zo grote getale aanwezig was. Nadat de politie het doel van de actie bekend had gemaakt aan de bedrijfsleider, heeft die onmiddellijk zijn medewerking toegezegd. Hierop werden de ramen en deuren van het café gesloten, de drankverkoop werd stopgezet en het grote licht ging aan. Via een megafoon en flyers heeft de politie vervolgens het doel van haar komst toegelicht aan de bezoekers.

25. Over de situatie die na de binnenkomst van de politie ontstond, deelden de eigenaar en de bedrijfsleider onder meer het volgende mee:

"De binnenkomst van de politie leidde niet echt tot paniek of agressie onder de bezoekers. Integendeel, er heerste een bijna gelaten stemming. Uiteindelijk is er wel paniek ontstaan toen bleek dat mensen niet naar het toilet mochten. Na enige tijd was dat, op ons aandringen en onder begeleiding, gelukkig wel weer mogelijk. De politie had alles direct onder controle. Het was wel duidelijk dat ze deze actie tevoren grondig hadden voorbereid. Wat ons vooral ook opviel was dat er prioriteit was gegeven aan directe communicatie met ons. Het doel en de achtergrond van de actie is aldoor goed naar ons gecommuniceerd en de Chef van Dienst heeft ons gedurende de actie voortdurend over van alles geïnformeerd."

26. De eigenaar deelde mee dat hij in zijn 25-jarig horecaondernemerschap altijd goed contact heeft gehad met de politie. Desondanks had hij er tevoren geen enkel idee van dat de politie plannen had om zo'n grote actie te houden in zijn café. Na afloop is er vanuit het regionale politiekorps ook geen contact met hem gezocht. Op zijn eigen initiatief zijn er naderhand wel gesprekken geweest met de wijkpolitie.

27. De actie van de politie betekende voor de eigenaar een financiële tegenslag omdat er na 01.30 uur geen inkomsten meer waren terwijl de onkosten, bijvoorbeeld de personele lasten, gewoon doorliepen. Ook daarna is de actie van invloed geweest in verband met terugloop van klandizie. Sommige mensen hebben het café enige tijd gemeden uit angst voor herhaling. Desondanks heeft de eigenaar nooit overwogen om een klacht in te dienen of om op een andere manier zijn schade te verhalen, zo deelde hij desgevraagd mee. De eigenaar zei begrip te hebben voor de actie van de politie. Ondanks zijn materiële schade vond de eigenaar dat het doel van de inval de middelen heiligde. De eigenaar deelde tenslotte nog mee dat hij niet verwachtte dat de politie een actie als deze ooit nog eens zou houden in zijn café.

B.III Volgens *All included*

28. *All Included* heeft het als belangenorganisatie voor migranten en mensen zonder papieren op zich genomen om, mede namens de organisaties verenigd in de "Campagne

Stop de politierazzias" en namens een aantal individuele klagers, een klacht in te dienen bij de Nationale ombudsman.

29. *All Included* beschrijft de actie vanuit de perceptie van de individuele klagers en een aantal andere bezoekers van het feest.

"Rond middernacht zijn er zo'n 250 mensen aanwezig in het Grand Café. Mensen van allerlei nationaliteiten: Nigerianen, Ghanezen, Nederlanders, Senegalezen en Filippijnen. Het feest begint aardig op gang te komen, de shows zijn begonnen, de stemming is goed. Rond één uur 's nachts komen plotseling tientallen agenten het café binnen. Buiten omsingelen cellenbussen, arrestantenbusjes, politiewagens en politie te paard het gebouw. De deuren gaan op slot. De straten rondom het Grand Café worden afgezet. Blaffende herdershonden springen tegen de ruiten op, twee ambulances, een groep ME'ers uit de binnenstad en rechercheurs van het Bureau Zwarte Criminaliteit voegen zich bij de omsingeling. Binnen moet de muziek uit. Maleke, die bij het podium staat en net het publiek aan het lachen had gebracht, vraagt in de microfoon wat er gaande is. Een veertigtal agenten mengt zich in het publiek. Van de bovenverdieping worden mensen gehaald, iedereen moet in de ruimte voor de bar staan, in het zicht van de politie. Niemand snapt wat er aan de hand is. Binnen gaan de grote lichten aan, buiten worden lampen neergezet."

30. *All Included* beschouwt de actie van de politie als een razzia, waarbij de Vreemdelingenwet en de strafwetgeving door elkaar zijn gehaald en de bevoegdheden uit de Vreemdelingenwet werden gebruikt voor strafrechtelijk onderzoek. *All Included* is van mening dat met de actie een onevenredige inbreuk is gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van de bezoekers. *All Included* uitte haar bezorgdheid onder meer door als één van de organisaties betrokken bij de "Campagne Stop Politierazzia's" op 29 juli 2007 een open brief te ondertekenen met de titel: '*Verdedig de rechten van migranten zonder papieren en vluchtelingen! STOP racistische politierazzia's en deportaties!*'

31. Vier van de aanwezigen tijdens de inval in het Grand Café hebben de gebundelde klacht van *All Included* aangevuld met hun persoonlijke ervaringen. Het relaas dat zij in hun individuele klacht beschreven wordt hieronder ter illustratie weergegeven. De individuele klachten zullen in dit rapport niet apart worden beoordeeld.

B.IV Volgens individuele klaagster mevrouw A

32. Mevrouw A was een van de weinige niet zwarte bezoekers in het café. Mevrouw A is Nederlandse, maar had die nacht geen identiteitsbewijs bij zich en kon haar Nederlanderschap dus niet aantonen. Tot haar eigen verbazing mocht zij van de politie zonder meer vertrekken. Dit in tegenstelling tot de Nigeriaanse vrouw die met haar mee naar huis zou gaan. De Nigeriaanse vrouw moest wel haar papieren tonen. Hieronder in het kort het verhaal van mevrouw A:

"De mensen moesten (...) lang wachten in een warme benauwde ruimte, zonder drinken en toilet. Vragen aan politiebeambten werden niet/nauwelijks beantwoord, soms werd men zelfs af/toegesnauwd door de politie. Ik was beland bij een grote groep duwende mensen bij de trap, waar men naar boven werd gehaald wanneer je een identiteitsbewijs kon tonen. Ik kon geen kant op, mensen waren ondertussen behoorlijk ongeduldig geworden en wilden naar buiten/naar huis. Op een gegeven ogenblik boven aan de trap, wenkte een agent mij naar boven te komen. Ik gaf duidelijk aan dat ik geen identificatiepapieren bij mij droeg, dat ik dus niet voor wilde dringen op de mensen MET papieren die al zolang stonden te wachten (...). Dat deed er niet toe, ik moest naar boven komen. De dame van Nigeriaanse afkomst, waar ik deze avond mee in gesprek was, zou met mij mee naar huis gaan, dus ik gaf aan dat ook zij naar boven moest komen met mij. Dat werd in eerste instantie geweigerd, waarop zij haar identiteitsbewijs omhoog stak dat zij hier in Nederland woont en werkt. Toen mochten we samen naar boven. Haar pas werd uitgebreid gecontroleerd in de computer (...). Ondertussen stonden wij te wachten. Na 15 minuten kreeg zij haar pas terug met een controlesticker erop en werd ons gemeld dat wij naar buiten konden gaan. Hierop gaf ik aan dat niemand mij naar mijn identiteit, adres of wat dan ook had gevraagd en dat dit een unfaire behandeling was ten opzichte van de velen die (...) nog steeds stonden te wachten. Er werd mij vermeld (gesnauwd) dat ik toch niet moest zeuren en naar buiten kon vertrekken. Dit schoot mij in het verkeerde keelgat en ik antwoordde daarop dat het wel heel sterk naar discriminatie rook voor mijn gevoel. Ik was namelijk een van de weinige blanke mensen die deze avond aanwezig waren. (...) Op het moment van boven roepen werd er nog een andere blanke dame naar boven gehaald. Deze dame was samen met haar Afrikaanse vriend/man en wilde niet zonder hem het pand verlaten. De man werd in eerste instantie geweigerd maar liet zijn geldige identificatie zien en mocht toen uiteindelijk wel naar boven ter controle. Het was dus overduidelijk dat men alleen gefixeerd was op de donkergekleurde mens deze avond en dat blanke personen bij voorbaat al het pand konden/mochten verlaten."

B. V Volgens individuele klager meneer M

33. Maleke I. Moye (hier verder meneer M genoemd) was één van de artiesten die in de nacht van 15 op 16 juni 2007 optrad in het Grand Café (zie ook onder 2). Hoewel meneer M in het bezit was van een geldig Nigeriaans paspoort en een Schengenvisum geldig tot 12 september 2007, heeft de politie hem toch meegenomen voor verhoor. Meneer M is uiteindelijk pas in de loop van zondag 17 juni 2007 vrijgelaten met de aantekening in zijn paspoort dat hij binnen tien dagen Nederland diende te verlaten (zie ook onder 19.).

"When the police came to me I told them I was an artist performing at this party. I asked them why all this was happening. They did not give me an answer. I was brought to a woman police officer who asked me questions. I answered them all.

After this they wanted to take a picture of me holding a number, number 22. I refused to hold the number. 'Why you want to take this picture?', I asked them: 'Why are you holding me? I am here to perform'. The police did not seem to believe me. I also told them: 'I am not a criminal. why do you take my picture like I am a criminal?'.

Then I was pinned to the floor by several policemen, five or six. They sat on my arms, my legs, my chest. I almost lost my breath. Nobody could come and rescue me even though I was shouting that I was not a criminal. They even pressed my neck to the extent that my eyes were almost falling out and tears poured out of my eyes. I cried because it was all about racism, the way they were treating us, the blacks. It is injustice in a country that we know as 'developed', it is a pity.

At this time they handcuffed me and they took my passport which had a valid visa in it. (...)

Then they put me in a bus in a single cell. Here I had to stay a very long time. It was hard to tell how long exactly, but it must have been four to five hours. It was very uncomfortable (...) I still had breathing problems, there was not enough fresh air, but they did not allow me to wait somewhere else. (...)."

B. VI Volgens individuele klager mevrouw O

34. De klacht van mevrouw O richt zich vooral tegen de volgens haar onduidelijke wettelijke basis van deze politiecontrole en het feit dat dit optreden in haar beleving disproportioneel was. Ook klaagt mevrouw O over dat de wijze waarop de politie de controle heeft uitgevoerd. Volgens haar was de handelwijze van de politie discriminerend of wekte deze in ieder geval de indruk van discriminatie.

"(...) One of my complaints concerns the information in those leaflets. It does not give a clear indication of the purpose of the police operation, which I and other persons whose liberties were affected by the operation were entitled to know.

The English version of the leaflets described the focus of the operation as criminals; the Dutch version – illegally resident persons who engage in criminal activity. It was and remains unclear from that information, whether the purpose of the operation was to apprehend illegally resident persons or criminals in general or both. I find this unclarity inappropriate; also because there are usually different procedures laid down by law for different type of police operations. The lack of clarity in the police information, which was worsened by the intermingling of criminality and illegality in the Dutch leaflet would seem to leave room for non-compliance with any required procedures.

The second reason for my complaint is (...) the disproportionality of the police operation to its apparently lawful aims.

Upon the arrival of the police, I and over 200 other visitors to the show were informed that we had to leave the premises immediately, subject to producing valid proof of our identities. I and those visitors, as well as the performing artist, were then compelled to leave the premises against our will. This was done politely in my case, and as far as I could see, that of many/several others present. Persons who were not in possession of a valid proof of stay in the Netherlands were, however, being photographed and taken into police custody, some in handcuffs. The reason for the handcuffing and snapshots was not clear to me.

It is my view that the police had a moral and legal obligation to ensure that an operation that involves a disturbance of the general public in the ways I described above is really necessary for achieving the purposes for which it was intended. In other words, the police in carrying out its investigative operations should use methods that are at least

likely to disturb persons who are not the target of its operations. Nothing, including my conversation with some of the police officers that day has so far demonstrated to me that disrupting the show was really necessary for apprehending the persons forming the target of the operation – that the police had no other reasonable means of apprehending those persons. It is for that reason that I have considered the operation disproportionate to its aims. I believe the police should be aware of what the European Court of Human Rights has to say about police and military operations that are not proportionate to their lawful aims.

My final complaint concerns the procedure followed in allowing visitors out of the premises on the basis that they had been cleared of suspicion of criminality or illegality (...). The procedure, which required the production of proof of valid residency in the Netherlands, was followed in a way that was either discriminatory or at least appeared discriminatory in the eyes of many present. The apparent of real discrimination concerned the fact that at least one visitor was allowed to leave the premises without producing proof of her identity, and that the only feature those around could see to distinguish her from the others required to produce their IDs was either her Caucasian appearance, or the perception that she was native Dutch. The general view therefore was that her exception from the said procedure was not based on objective or justifiable criteria. (...)"

B.VII Volgens individuele klaagster mevrouw W

35. Mevrouw W is na aanhouding het Grand Café meegenomen voor verhoor en vervolgens vastgehouden in het detentiecentrum. Mevrouw W woonde destijds in het Noëlhuis, een opvanghuis voor vreemdelingen. Nog in de nacht van de aanhouding heeft iemand van het Noëlhuis papieren gebracht naar het detentiecentrum. Hieruit kon haar identiteit worden vastgesteld en aan de hand van haar registratienummer bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) had nagegaan kunnen worden wat op dat moment de status was van mevrouw W. Mevrouw W had verblijfsrecht op basis van het zogenaamde Generale Pardon.

C. REACTIES OP DE ACTIE

C.I Reacties in de media

36. De publieke verontwaardiging en kritiek na de inval op 16 juni 2007 was groot. Zo kopte het Parool op 18 juni 2007: *"Inval leidt tot oppakken van zeventig illegalen en veel kritiek"* en verderop in de krant: *"Razzia West-Afrikanen"*. Een dag later schreef De Volkskrant: *"Politie van Amsterdam jaagt toch op illegalen."* Het NRC wijdde een uitgebreide reportage aan de inval in de zaterdagbijlage van 4 augustus 2007 onder de titel *"Illegalen, eh, boeven vangen."*

37. Op 16 juni 2007 kwam ook de politie zelf met een persbericht. Dit persbericht had als aanhef: *"111 staande houdingen in horecagelegenheid Zuidoost."*

"...Het doel van de actie is om zoveel mogelijk vreemdelingen, West-Afrikanen staande te houden die overlast veroorzaken en de openbare orde verstoren en/of criminele

activiteiten plegen. Een tweede doelstelling is om de 419-fraude tegen te houden en tegen te gaan en om de verantwoordelijken, die voor het merendeel illegaal in Nederland verblijven, uit te zetten naar het land van herkomst..."

C.II Reacties van burgers en leden stadsdeelraad Amsterdam Zuidoost

38. Naar aanleiding van het politieoptreden in het Grand Café is er op 22 juni 2007 een demonstratie gehouden. Honderden mensen namen hier aan deel en liepen naar het stadsdeelhok Amsterdam Zuidoost. Hier werd een petitie tegen de politie-inval aangeboden aan de PvdA-stadsdeelvoorzitter, Elvira Sweet. In de uitzending van AT5 van 22 juni 2007 liet zij weten verbaasd te zijn over deze actie zelf én over het feit dat burgemeester Cohen tevoren niet op de hoogte was gebracht van het plan een controle uit te voeren in het Grand Café:

"Ik ben verbaasd over de gewelddadige actie van de inval van afgelopen vrijdag. Om die reden heb ik de burgemeester gevraagd om onderzoek te doen naar de reden waarom het op deze manier moest (...). Ik vind dat in Amsterdam heel veel uitgaansgelegenheden zijn die niet echt toegankelijk zijn voor 'black people'. En ik weet ook dat we hier in Zuidoost een uitgaansgelegenheid hebben waar mensen van heinde en verre komen om hier gezellig uit te gaan. Gezelligheid, daar hebben wij ook recht op. Ik zal me met alles wat in me is verzetten tegen deze wijze van opjagen van illegalen. Mijn eerste reactie toen ik de beelden op televisie zag was: dat wist ik niet. Als ik het had geweten had ik alles in het werk gezet om het te voorkomen. (...) Het bevreemdt mij zeer dat de burgemeester niet op de hoogte was van de actie. Ik vind het belangrijk als dergelijke acties plaatsvinden dat daarbij de Amsterdamse regels in acht worden gehouden. En de Amsterdamse regels houden in dat er in deze gemeente geen jacht zou worden gemaakt op illegalen en zeker niet in een uitgaansgebied."

39. Direct daags na de inval in het Grand Café had er al een protestdemonstratie plaatsgevonden bij de Nigeriaanse ambassade. Hieraan hebben vooral West-Afrikanen deelgenomen, waaronder de Nigeriaanse artiest Ukwa Osuofia. De demonstranten lieten op de ambassade weten dat zij de inval als vernederend hadden ervaren voor zwarte migranten. De ambassade kondigde aan een klacht in te zullen dienen bij de minister van Buitenlandse Zaken.

40. Naar aanleiding van de inval in het Grand Café hebben een aantal migranten- en mensenrechtenorganisaties de "Campagne Stop Politierazzia's" opgericht. Deze overkoepelende organisatie publiceerde op 29 juli 2007 een petitie, die door alle 21 deelnemende organisaties, waaronder *All Included* is ondertekend. In deze petitie werd afkeer geuit tegen de actie van de politie. De actie werd getypeerd als een kloppjacht op immigranten, die grote onrust veroorzaakte binnen de gemeenschap. De petitie eindigde als volgt:

"...terwijl wij onze steun voor de bescherming en de verdediging van de rechten van vluchtelingen en migranten zonder documenten nogmaals benadrukken, verklaren wij:

dat we razzia's op migranten zonder papieren op basis van de Vreemdelingenwet afwijzen.

Dat we de verstrengeling van onderzoeken naar criminelen en migranten verwerpen en duidelijk stellen dat migranten zonder papieren geen criminelen zijn.

Dat we de onmiddellijke vrijlating eisen van alle tijdens de razzia gearresteerden, zoals de Amsterdamse rechtbank dat heeft bepaald (behandeling 26 juni 2007, uitspraak 3 juli 2007) aangezien hun arrestatie berust op discriminerend en onwettig politieoptreden.

Dat we van de Nederlandse regering eisen dat ze de prestatiecontracten voor de politie intrekken, omdat deze racistisch politieoptreden in de hand werken en tegen de democratische principes indruisen die aan de basis van de uitvoering van de wet moeten staan..."

41. Een maand na de inval heeft een organisatie met de naam *African Roots Movement* in een zaal van het Grand Café een bijeenkomst georganiseerd voor alle betrokkenen en geïnteresseerden. Ooggetuigen en vrienden en familieleden van de arrestanten gaven tijdens die bijeenkomst hun visie weer van wat er die bewuste nacht was gebeurd. Uit de reacties van de aanwezigen bleek nog steeds veel woede en verontwaardiging over de actie.

C.III Reacties in de politiek

C.III.a Reacties in de Amsterdamse gemeenteraad

42. Naar aanleiding van de gebeurtenissen in het Grand Café werd er op 21 juni 2007 een spoeddebat gehouden in de Amsterdamse gemeenteraad. Bij dit debat was een aantal West-Afrikanen in de zaal aanwezig om te protesteren. Zij droegen demonstratief banden om hun hoofd met de tekst "*Enough is enough*". De Afrikanen gaven aan dat zij niet langer als tweederangsburgers wensten te worden behandeld.

Tijdens het debat riep Groen Links de uitspraken van burgemeester Cohen uit het jaar daarvoor in herinnering. Burgemeester Cohen had toen, in 2006, beloofd dat er in Amsterdam geen jacht zou worden gemaakt op illegalen. In dat kader verlangde de gemeenteraad van de burgemeester verantwoording over het politieoptreden in het Grand Café. De burgemeester heeft hierop toegezegd zich nader te informeren bij de andere partners van de driehoek (de hoofdofficier van justitie en de korpschef). Al eerder in het debat was duidelijk geworden dat wél de minister en de staatssecretaris van Justitie, maar niet de burgemeester tevoren over de actie in het Grand Café was geïnformeerd. Het debat in de gemeenteraad heeft uiteindelijk ook geleid tot een intern onderzoek bij de vreemdelingenpolitie.

43. Op 22 augustus 2007 is de rapportage "*Politiecontrole Zuidoost 15 juni*" uitgebracht. In deze rapportage doet de korpsleiding verslag van het onderzoek dat zij in opdracht van de korpsleiding hebben gedaan. De korpsleiding had het Bureau Integriteit opgedragen een oriënterend feitenonderzoek in te stellen naar de gang van zaken bij de controle in het Grand Café. Tot dit feitenonderzoek is besloten omdat er geruchten waren dat tijdens de actie onderscheid zou zijn gemaakt tussen mensen. In de rapportage van de korpsleiding wordt hierover het volgende geconcludeerd:

"De aard en omvang van de activiteiten van de groep criminelen waar we hierover spreken, ondermijnen de openbare orde en de rechtsorde van Nederland in het algemeen en in Amsterdam in het bijzonder. Voor Amsterdam is het dan ook van groot belang om deze criminaliteit een halt toe te roepen.

De politie heeft op basis van de beschikbare (opsporings-)informatie – die inmiddels wordt gestaafd door de resultaten – aangetoond dat er een verband is tussen criminaliteit en illegaliteit: criminelen maken gebruik van hun illegaliteit, waardoor zij voor politie/justitie moeilijk traceerbaar zijn. Gebruik van het strafrecht is dan niet altijd het meest effectieve wettelijke instrument. Om op te kunnen treden is artikel 50 Vreemdelingenwet een van de geëigende middelen die in dit geval dan ook is gebruikt. Daarbij is van belang dat rekening wordt gehouden met de principes van subsidiariteit en van proportionaliteit. Daaraan is bij deze controle (mede gezien de resultaten) voldaan.

Voor wat betreft de vermeende discriminatie bij het politieoptreden het volgende. Toezicht op basis van de Vreemdelingenwet maakt dat onderscheid wordt gemaakt tussen mensen met een geldig identiteitsbewijs/ geldige verblijfstitel en de mensen die dit niet hebben. Tijdens de controle is onderscheid gemaakt tussen mensen met een Nederlands identiteitsbewijs en mensen met een ander geldig identiteitsbewijs of een geldige verblijfstitel. Tot deze werkwijze is besloten op basis van praktische overwegingen, waarbij een efficiënte afhandeling centraal stond. Kennelijk is bij sommige aanwezigen de indruk gewekt dat het onderscheid tussen mensen op discriminatoire gronden is gemaakt. Nadrukkelijk wordt gesteld dat er weliswaar onderscheid is gemaakt, maar dat dit op basis van de Vreemdelingenwet is gebeurd."

44. De rapportage van de korpsleiding is op 6 september 2007 besproken in de Amsterdamse gemeenteraad. Terwijl buiten het stadhuis een luidruchtig protest van de "Campagne Stop Politierazzia's" plaatsvond, sprak een vijftal mensen van diverse organisaties de gemeenteraad toe. De sprekers vroegen om een nieuw en onafhankelijk onderzoek omdat het intern door de politie verrichte onderzoek naar hun mening niet betrouwbaar was en nog te veel vragen openliet. De gemeenteraad is hier niet op ingegaan en heeft genoegen genomen met de rapportage van de politie en de hierop door burgemeester Cohen gegeven toelichting. Hiermee stemde de gemeenteraad uiteindelijk dus ook in met de conclusies uit het rapport.

Kort getypeerd waren die conclusies als volgt:

- de actie is volgens de regels verlopen;
- de politie heeft zich niet buitensporig gedragen;
- kritiek over discriminatie en een razzia-achtig optreden worden niet onderschreven.

C.III.b Reacties in de Tweede Kamer

45. Op 20 juni 2007 stelde het Tweede Kamerlid van Groen Links, mevrouw N. Azough, aan de minister en de staatssecretaris van Justitie een aantal vragen naar aanleiding van het politieoptreden in het Grand Café. De staatssecretaris heeft de vragen, mede namens de minister van Justitie, op 14 augustus 2007 beantwoord. De staatssecretaris maakte bij de beantwoording van de vragen gebruik van informatie uit een brief van 23 juli 2007 van burgemeester Cohen aan de minister van Justitie.

46. De staatssecretaris van Justitie liet weten dat zij op de hoogte was van de aanhouding van 111 vreemdelingen door de Amsterdamse politie in de ochtend van 16 juni 2007. De staatssecretaris lichtte toe dat de politieactie tot doel had gehad om crimineel handelen van illegale vreemdelingen tegen te gaan. In het kader van de handhaving van de Vreemdelingenwet waren volgens de staatssecretaris alle aanwezigen gecontroleerd op het bezit van een echt en geldig identiteitsdocument. De staatssecretaris deelde mee dat de controle was uitgevoerd omdat de politie over informatie beschikte dat er op dat moment in het Grand Café personen aanwezig zouden zijn die illegaal in Nederland verbleven én betrokken zouden zijn bij het plegen van (zware) criminele feiten zoals fraude, drugshandel en vrouwenhandel. Deze aanpak paste volgens de staatssecretaris bij de prioriteitenstelling van de politie. De politieactie had volgens de staatssecretaris de openbare orde niet verstoord. De politie had immers aanwijzingen van de aanwezigheid van illegalen, die zich tevens bezighielden met criminele activiteiten. De personen die niet een geldige verblijfstitel over konden leggen, waren aangehouden op basis van artikel 50 Vreemdelingenwet. Voor de juistheid van deze rechtsgrond verwees de staatssecretaris naar de uitspraak van de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State van 30 juli 2007 (zie Achtergrond, onder 3.). Verder gaf de staatssecretaris desgevraagd een overzicht van het aantal aangehouden personen en de gronden waarop zij als verdachte waren aangemerkt.

47. In reactie op de vraag over de met de politiekorpsen gemaakte prestatieafspraken met betrekking tot een quota van aan te houden illegalen, deelde de staatssecretaris mee de afspraken hieromtrent te zullen handhaven. De Tweede Kamer nam genoegen met de antwoorden die de staatssecretaris mede namens de minister van Justitie gaf.

D. ONDERZOEK NATIONALE OMBUDSMAN

D.I Reactie van de korpsbeheerder

48. Naar aanleiding van het door de Nationale ombudsman geopende onderzoek liet de korpsbeheerder, dat wil zeggen burgemeester Cohen van Amsterdam, bij brief van 24 maart 2009 weten dat hij de klacht over de controle ongegrond achtte. De korpsbeheerder onderbouwde zijn reactie met verwijzing naar een bijgevoegde rapportage van 4 maart 2009 van de bureauchef van de vreemdelingenpolitie. Tevens verwees de korpsbeheerder naar de rapportage "*Politiecontrole Zuidoost 15 juni 2007*" van 22 augustus 2007. De conclusies van de laatst genoemde rapportage zijn weergegeven onder 43. Verder is in verschillende onderdelen van dit verslag van bevindingen geput uit deze rapportage.

49. De korpsbeheerder gaf in zijn brief aan het overigens wel onjuist te achten dat geen controle is uitgevoerd bij een Nederlandse vrouw die niet in het bezit was van een geldig identiteitsbewijs. De politie heeft hiermee gehandeld tegen de instructies in en een uitzondering gemaakt die de schijn heeft kunnen wekken van het maken van onderscheid op basis van huidskleur.

50. Wat betreft de wijze waarop en de omstandigheden waaronder de aanwezigen in het Grand Café zijn staande gehouden en aangehouden, gaf de korpsbeheerder aan dat de politie niet onbehoorlijk had gehandeld. Ook in dit verband verwees hij naar de hierboven genoemde rapportages. Uit deze rapportages komt volgens de korpsbeheerder duidelijk naar voren dat, voor zover de omstandigheden dit toelieten, er voldoende zorg en begeleiding was geweest voor de personen die ten behoeve van de controle door de politie waren aangehouden en meegenomen voor verhoor.

D.II Reactie van de staatssecretaris van Justitie

51. Naar aanleiding van het geopende onderzoek deelde de staatssecretaris van Justitie haar zienswijze bij brief van 17 april 2009 aan de Nationale ombudsman mee. De aspecten van de klacht die betrekking hebben op het vreemdelingenbeleid zijn naar haar mening de volgende:

- a. het doel van de actie en het gebruik van de Vreemdelingenwet 2000;
- b. de uitvoering van de actie;
- c. het plaatsen in vreemdelingenbewaring.

52. Wat het doel van de actie en het gebruik van de Vreemdelingenwet betreft verwees de staatssecretaris naar de brief van 1 augustus 2007 waarin zij, mede namens de minister van Justitie, antwoord had gegeven op de vragen van het Kamerlid mevrouw N. Azough. Het doel van de actie was volgens de staatssecretaris: tegengaan van crimineel handelen van illegale vreemdelingen. Voor het gebruik van artikel 50 Vreemdelingenwet verwees de staatssecretaris opnieuw naar de uitspraak van 30 juli 2007 van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (zij bijlage, onder 3). De Afdeling bestuursrechtspraak had hierin geoordeeld dat, voor de actie van de politie in het Grand Café, de Vreemdelingenwet een correcte rechtsgrond had geboden.

53. De staatssecretaris liet daarnaast nog weten dat controle op basis van artikel 50 van de Vreemdelingenwet een geëigend bestuursrechtelijk middel is ten behoeve van de handhaving. Het staande houden, aanhouden en in vreemdelingenbewaring plaatsen, zijn volgens de staatssecretaris door de politie toe te passen bestuurlijke dwangmiddelen toe te passen bij vreemdelingen die niet in het bezit zijn van geldige (verblijfs)papieren. Dat toepassing van deze in de wet vastgelegde dwangmiddelen leidt tot een (tijdelijke) inperking van de bewegingsvrijheid is volgens de staatssecretaris onvermijdelijk. De staatssecretaris is van mening dat de associatie met het strafrecht begrijpelijk maar onjuist is. Alleen de personen die strafrechtelijk zijn aangehouden zijn onderworpen aan strafrechtelijke dwangmiddelen.

54. Met betrekking tot het plaatsen in vreemdelingenbewaring liet de staatssecretaris voorts nog weten dat iedere vreemdeling die zijn verblijfstitel niet kan aantonen, in vreemdelingenbewaring kan worden gesteld. Of deze bewaring rechtmatig is kan ter toetsing worden voorgelegd aan de rechter. Hetzelfde geldt voor die gevallen waarin men is opgehouden op het bureau, maar er daarna geen bewaring heeft plaatsgevonden. De staatssecretaris verwees in dit verband opnieuw naar de uitspraken van de Afdeling

bestuursrechtspraak van de Raad van State, die de toepassing van de vreemdeling-rechterlijke maatregelen in dit geval rechtmatig had geacht.

D.III Reactie van *All Included*

55. Verzoeker, *All Included*, reageerde bij brief van 15 mei 2009 op zowel de reactie van de korpsbeheerder als op die van de staatssecretaris van Justitie. Verzoeker gaf aan dat uit deze reacties weinig nieuwe informatie naar voren kwam, waardoor allerlei vragen die aanleiding waren geweest voor het indienen van de klacht, nog steeds onbeantwoord bleven. Verzoeker sprak zijn verbazing er over uit dat de vreemdelingendienst de actie geslaagd noemt, terwijl er feitelijk geen strafvervolging was ingesteld ten aanzien van de vermoedelijke internetfraudeurs. Het enige concrete resultaat van de actie is volgens *All Included* dat er een aantal illegalen is uitgezet. Het doel van de actie leek volgens verzoeker daarom eerder te liggen bij het opjagen en afschrikken van mensen zonder papieren, dan het daadwerkelijk tegengaan van criminaliteit. Volgens verzoeker zijn de volgende vragen onbeantwoord gebleven:

- Hoe kan de Vreemdelingenwet als middel worden ingezet bij strafrechtelijk onderzoek?
- Hoe zit het met het criminaliseren van migranten door deze aanpak?
- De onduidelijkheid met betrekking tot het doel van de actie: ging het om het zoeken naar criminelen of het zoeken naar illegalen?
- Waarom is burgemeester Cohen niet tevoren geïnformeerd over de actie?

56. Verder deelt verzoeker mee dat met betrekking tot de uitvoering van de inval alleen is ingegaan op onderdelen uit de klacht van mevrouw A, die als één van de weinige Nederlanders niet is gecontroleerd. Verzoeker verzoekt de Nationale ombudsman deze en de andere individuele klachten alsnog nader te onderzoeken.

57. Overigens had *All Included* al in een eerder stadium aan de Nationale ombudsman laten weten dat zij in december 2007 bij herhaling en zeer nadrukkelijk aan de politie Amsterdam-Amstelland, het Ministerie van Justitie en aan het Openbaar Ministerie vragen heeft gesteld ten aanzien van de exacte aantallen staandhoudingen, uitzettingen en strafvervolgingen. De commissaris van politie, de heer C. G, liet *All Included* hierop bij brief van 19 februari 2008 onder meer het volgende weten:

"Over de in de rapportage genoemde 33 personen die reeds onder andere namen in de politieadministratie bekend zijn is niet meer bekend dan in de rapportage wordt beschreven. Het onderzoek naar de 37 personen die gelinkt kunnen worden aan de zogenaamde Meldingen Ongebruikelijke Transacties loopt nog.

(...)"

Het politieonderzoek is korte tijd na de controle afgesloten. Het is verder aan het Openbaar Ministerie om een beslissing te nemen over eventuele vervolging.

58. In reactie op de gestelde vragen liet het Openbaar Ministerie via de Afdeling Communicatie van het Arrondissementsparket Amsterdam op 1 juli 2008 aan *All Included* onder meer het volgende weten:

"Het onderzoek naar de inval in het Grand Café in de Bijlmer valt niet onder het strafrecht, maar onder het vreemdelingenrecht. Het Openbaar Ministerie speelt dan ook geen rol in het onderzoek. Met betrekking tot uw vragen omtrent de rapportage Zuidoost moet u voor de antwoorden bij de politie zijn. De rapportage is namelijk opgesteld door de politie."

BEOORDELING

E. HET VERLOOP VAN DE ACTIE

E.I Vanuit het perspectief van de vreemdelingendienst

Het uiteindelijke doel van de actie was bestrijding van criminaliteit, met name internetfraude en daarmee samenhangende andere criminele activiteiten als drugshandel, prostitutie en mensenhandel. Op basis van ingewonnen informatie had de politie reden ervan uit te gaan dat internetfraude in Nederland vooral wordt bedreven door vreemdelingen afkomstig uit het westen van Afrika, voornamelijk uit Nigeria. Uit informatie verkregen van internetproviders was bij de politie het vermoeden ontstaan dat op grote schaal internetfraude werd bedreven vanuit de Bijlmermeer, door illegaal in Nederland verblijvende Nigerianen. Bestrijding van internetfraude is via het reguliere strafrecht vrijwel niet te realiseren. De fraudeurs zijn niet goed traceerbaar en daarom, voor het te verkrijgen strafrechtelijke bewijs, moeilijk op heterdaad te betrappen. Het feit dat de fraudeurs vermoedelijk gebruik maken van hun illegale status bemoeilijkt de strafvervolging nog meer. Dat is de reden waarom de vreemdelingenpolitie bij deze actie gebruikt heeft gemaakt van de bevoegdheden uit artikel 50 Vreemdelingenwet (Vw 2000, zie Achtergrond, onder 2.).

De vreemdelingenpolitie beschouwt de actie in het Grand Café als een succes en meet dat succes vooral af aan het relatief hoge aantal illegalen dat die nacht staande is gehouden. Van de ongeveer 220 aanwezigen in het Grand Café kon bijna de helft, 103 personen, niet of niet direct zijn of haar identiteit en/of geldige verblijfstitel aantonen. Van deze groep zijn 67 personen in vreemdelingenbewaring gesteld. Hiervan is in eerste instantie een groep van 27 personen uit Nederland verwijderd, voornamelijk naar Nigeria. Later zijn er nog acht personen uitgezet. Naast het aantal uitzettingen moet het succes van de actie volgens de politie ook vooral worden gezocht in het afschrikkende effect. Uit door de politie ingewonnen informatie zou blijken dat, sinds de actie in het Grand Café, de internetfraude vanuit de regio Amsterdam Zuidoost is verminderd.

De beslissing over verdere strafrechtelijke vervolging wordt niet genomen door de politie maar door het Openbaar Ministerie (OM). Het is niet exact na te gaan of het OM vervolging heeft ingezet tegen mensen die naar aanleiding van de actie in het Grand Café in vreemdelingenbewaring zijn gezet. Wel is echter duidelijk dat uiteindelijk niemand strafrechtelijk is veroordeeld voor internetfraude, drugshandel of een ander misdrijf. Ook is niet gebleken dat er in dit verband nog strafrechtelijke procedures lopen.

Op grond van artikel 50 Vw 2000 is de vreemdelingenpolitie bevoegd om, wanneer er naar objectieve maatstaven gemeten een redelijk vermoeden is van illegaal verblijf, de vreemdeling staande te houden om zijn nationaliteit en verblijfsrechtelijke status vast te stellen. Indien inderdaad blijkt dat de vreemdeling illegaal in Nederland verblijft kan hij

met het oog op zijn uitzetting in vreemdelingenbewaring worden gesteld. De vreemdeling kan de rechtmatigheid van de staande houding en de vrijheidsontneming ter toetsing voorleggen aan de rechter. De rechtbank Amsterdam heeft in een enkel geval, bij uitspraak van 2 juli 2007, het beroep gegrond verklaard. De rechtbank oordeelde dat in dit geval de informatie in het overgelegde proces-verbaal onvoldoende was voor een redelijk vermoeden dat zich in het Grand Café illegale vreemdelingen ophielden (zie Achtergrond, onder 4.).

De staatssecretaris van Justitie heeft tegen deze uitspraak beroep aangetekend bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. In tegenstelling tot de rechtbank Amsterdam oordeelde de Afdeling op 30 juli 2007 dat het staande houden en in vreemdelingenbewaring stellen binnen de context van artikel 50 Vw 2000 rechtmatig was omdat de vreemdelingenpolitie de actie was gestart op basis van een redelijk vermoeden van de aanwezigheid van illegale vreemdelingen. De Afdeling ging er van uit dat er voldoende onderlinge samenhang was, ook al was het vermoeden van de vreemdelingenpolitie niet specifiek gericht op de aangehouden personen (zie Achtergrond, onder 4.).

De toetsing door de rechter had uiteraard alleen betrekking op de situatie van de bezoekers die als gevolg van de actie van de politie in het Grand Café in vreemdelingenbewaring waren gesteld. De uitspraak had géén betrekking op de gehele actie of op de gevolgen ervan voor de overgrote meerderheid van de aanwezigen in het Grand Café: de legale vreemdelingen en Nederlanders.

De vreemdelingendienst beschouwt de actie niet alleen als een succes vanwege de bereikte doelen maar ook vanwege het logistieke verloop ervan. De actie bleek goed voorbereid en kon daarom geheel volgens het draaiboek worden uitgevoerd. Uit de interne evaluatie bleek het feit dat er pas in tweede instantie is gezorgd voor flesjes water voor de aanwezigen het enige minpuntje. Voor het overige was alles goed gepland. Er waren voldoende politiefunctionarissen en overige hulpdiensten aanwezig. Er was veel aandacht besteed aan het informeren van de aanwezigen over het doel van de actie en wat van hen verwacht werd. De flyers in twee talen, de plenaire toelichting van de operationele chef en de individuele toelichting van andere politiefunctionarissen hadden bijgedragen tot een ordelijk verloop. Er waren nauwelijks incidenten. Door de inrichting van twee controleposten konden de controles ook redelijk snel ter plaatse worden verricht. Van de 103 staande gehouden vreemdelingen, werd de laatste groep rond 05.30 uur naar het detentiecentrum bij Schiphol-Oost getransporteerd. De rechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen en de enkele Nederlanders stonden al binnen anderhalf uur op straat. Ook het feit dat de piketcentrale tevoren was geïnformeerd had goed gewerkt. Hierdoor waren voldoende advocaten aanwezig om de in bewaring gestelde vreemdelingen van rechtshulp te voorzien.

E.II Vanuit het perspectief van de eigenaar en de bedrijfsleider van het café

De eigenaar van het Grand Café gaf aan dat de actie naar zijn mening heel ordelijk is verlopen, dat er geen paniek is uitgebroken en bezoekers niet agressief zijn geworden. Uit alles was de eigenaar en de bedrijfsleider gebleken dat de politie de zaak snel en goed onder controle had. De bedrijfsleider was van meet af aan goed geïnformeerd over de actie en wat er allemaal gebeurde en ook was de informatie naar de bezoekers toe goed geregeld. De eigenaar en de bedrijfsleider waren van mening dat aan alles te merken was dat deze actie heel goed was voorbereid en de politiefunctionarissen goed waren geïnstrueerd. Ondanks de materiële schade was de eigenaar van mening dat het doel van de actie van de politie de middelen heiligde.

E.III Vanuit het perspectief van *All Included*

Verzoeker, *All Included*, heeft een totaal ander beeld van de actie in het Grand Café. *All Included* beschouwt de actie als een wreed verstoren van een vreedzaam feest door een overmacht aan politiefunctionarissen die jacht maakten op criminele illegalen. *All Included* baseert zich daarbij op de reacties die de organisatie ontving van de bezoekers van het feest. Voor de bezoekers was de actie een totale verrassing. Men was ineens opgeschrikt door het aangaan van groot licht, de binnenkomst van tientallen politieagenten en het abrupte einde van de act van de stand-up-comedian voor wie velen speciaal naar dit feest waren gekomen. Daarna hadden de meeste geen overzicht meer over wat er gaande was. Men voelde zich in de vrijheid beperkt, ramen en deuren waren gesloten, toiletbezoek was verboden en er was niets te drinken. Ook al heeft zich dit niet geuit in incidenten, het feit dat sommigen hun identiteit of rechtmatig verblijf in Nederland niet direct konden aantonen, veroorzaakte een enorme spanning. De weinige blanke bezoekers van het feest mochten als eerste en zonder zich te legitimeren het pand verlaten. Zowel de achterblijvers als zij die het pand zonder meer mochten verlaten hebben deze aanpak als discriminerend ervaren. Ook was het voor de aanwezigen pijnlijk om te zien dat de favoriet van het feest, de Nigeriaanse artiest Maleke I Moye, door de politie als een crimineel geboeid werd afgevoerd. De behandeling die de heer Maleke nadien in de detentie ten deel is gevallen is door de Nationale ombudsman apart in onderzoek genomen (zie ook Bevindingen, onder 19.).

All Included benadrukte in haar klacht vooral ook de grote maatschappelijke onrust die deze actie teweeg heeft gebracht, zowel bij de aanwezigen toentertijd in het Grand Café als ook bij de allochtone en autochtone bevolking van Amsterdam en daar buiten. Burgemeester Cohen had in 2006 nog heel nadrukkelijk verklaard dat er in Amsterdam geen jacht op illegalen zou worden gemaakt. Maar de actie in het Grand Café getuigde van het tegendeel. De reacties vanuit de verschillende lagen van de bevolking op deze actie waren dan ook heftiger dan bij de voorgaande grote acties van de vreemdelingen-dienst. Naar aanleiding van de gebeurtenissen in het Grand Café is er op verschillende wijze geprotesteerd tegen wat werd genoemd de "razzia op vreemdelingen". Daarnaast zijn er over deze actie in de Tweede Kamer vragen gesteld zowel aan minister van

Justitie als aan de staatssecretaris van Justitie, de verantwoordelijke voor het vreemdelingenbeleid. Ook is de burgemeester van Amsterdam door de gemeenteraad ter verantwoording geroepen over deze actie.

Naar aanleiding van de actie in het Grand Café is door verschillende belangenorganisaties voor immigranten een samenwerkingsverband aangegaan met de oprichting de "Campagne Stop Politierazzia's" opgericht. In die hoedanigheid hebben de verschillende organisaties gezamenlijk een open brief opgesteld waarin zij de actie van de vreemdelingenpolitie ernstig afkeuren en hun bezorgdheid uitspreken over de afbreuk die met het politieoptreden in het Grand Café is gedaan aan de democratische grondbeginselen.

De klacht van *All Included*, verzoeker, betref in eerste instantie het feit dat de vreemdelingenpolitie tijdens de actie in de nacht van 14 op 15 juni 2007 alle in het Grand Café aanwezigen heeft gecontroleerd op grond van artikel 50 Vw 2000. Tijdens het onderzoek liet *All Included*, in het wederhoor, weten dat de informatie die de politie in het kader van het onderzoek aan de Nationale ombudsman heeft verstrekt hen onvoldoende duidelijkheid verschafte over de volgende vragen:

- Wat was het feitelijke doel van deze actie?
- Ging het echt om criminaliteitsbestrijding of ging het er uiteindelijk toch gewoon om illegalen op te pakken?
- Als het doel criminaliteitsbestrijding was, was het inzetten van artikel 50 van de Vw 2000 dan wel het geëigende middel?
- Heeft de aanpak van de vreemdelingenpolitie niet juist geleid tot het criminaliseren van migranten?

F. TOETSING AAN BEHOORLIJKHEIDSCRITERIA

De actie was grootschalig en had volgens de politie criminaliteitsbestrijding als doel. Artikel 50 Vw 2000 (zie Achtergrond, onder 2.) was de juridische basis op grond waarvan de actie werd uitgevoerd. De vraag die zich opdringt is of een dergelijke actie, met dit doel en met deze legitimatie, de behoorlijkheidstoets van de Nationale ombudsman kan doorstaan. Die toets wordt hieronder als volgt uitgevoerd:

- I Toetsing aan het evenredigheidsbeginsel:
Was de actie een geëigend middel ten opzichte van het te bereiken doel?
- II Toetsing aan het verbod op misbruik van bevoegdheid:
Kon de Vreemdelingenwet worden ingezet voor dit doel?
- III Toetsing aan het verbod van discriminatie:
In hoeverre was deze actie stigmatiserend en (daardoor) discriminerend?
- IV Toetsing aan het vereiste van adequate organisatorische voorzieningen
Is de actie behoorlijk uitgevoerd?

F.I Was de actie een geëigend middel ten opzichte van het te bereiken doel?

Het evenredigheidsbeginsel houdt in dat het bestuursorgaan voor het bereiken van een doel geen middel mag aanwenden dat voor betrokkenen onnodig bezwarend is. Het middel moet in evenredige verhouding staan tot het doel.

De regionale politie Amsterdam-Amstelland geeft prioriteit aan de bestrijding van internetfraude en daarmee gepaard gaande criminaliteit en overlast in de Bijlmer. Het is de Nationale ombudsman bekend dat de beperkingen van het strafrecht de bestrijding van internetfraude moeilijk uitvoerbaar maakt, temeer omdat de (vermoedelijke) illegaliteit van de (vermoedelijke) fraudeurs de strafrechtelijke aanpak complex maakt. Het feit dat de politie, na zorgvuldig onderzoek, heeft gekozen voor de inval in een café waar de pakkans op illegale verdachten groot was, wordt daarom niet op voorhand door de Nationale ombudsman afgewezen. De Nationale ombudsman beoordeelt deze actie echter vanuit het perspectief van de burger en met name de mensen die aanwezig waren op het feest. De Nationale ombudsman betreft in zijn beoordeling niet alleen het door de politie gepresenteerde resultaat maar ook de negatieve effecten ervan en de -onbedoelde- gevolgen voor de aanwezigen op wie de actie niet was gericht maar waarvan de politie wist dat die ook in het Grand Café aanwezig waren.

De drie belangrijkste negatieve effecten van deze actie zijn:

1. verstoring van het feest voor mensen waar de actie niet op was gericht (ruim de helft);
2. stigmatisering van illegalen als criminelen;
3. maatschappelijke onrust.

In tegenstelling tot eerdere groots opgezette politiecontroles gericht op bestrijding van criminaliteit van illegalen waren de reacties vanuit de maatschappij tegen met name deze

actie zeer heftig. Er is op allerlei wijzen tegen deze actie geprotesteerd: via de media, via demonstraties, door middel van een open brief, door het stellen van vragen in de Tweede Kamer en in de Amsterdamse gemeenteraad. Gevreesd werd voor een jacht op illegalen en de verontwaardiging hierover werd breed gedragen. Daarnaast was er ook verontwaardiging over het feit dat illegalen werden gestigmatiseerd als criminelen.

De actie was gebaseerd op vreemdelingtoezicht zoals genoemd in artikel 50 Vw 2000 en had daarom betrekking op illegalen. De actie had echter effect op alle aanwezigen in het Grand Café, dus ook op de bezoekers waar de politie het niet op gemunt had maar die de actie wel moesten ondergaan. Uit de bepalingen uit de Vreemdelingencirculaire (zie Achtergrond, onder 3.) kan worden opgemaakt dat het operationele toezicht uit artikel 50 Vw 2000 gericht moet zijn op de bestrijding van illegaal verblijf maar plaats dient te vinden met een minimum aan hinder voor derden. In deze situatie echter hebben derden aanzienlijke hinder van de actie ondervonden. Niet alleen werd met de binnenkomst van enige tientallen politieambtenaren hun feest verstoord maar zij zaten als gevolg van de actie vervolgens ook enige tijd opgesloten in het Grand Café.

De Nationale ombudsman kent in zijn beoordeling gewicht toe aan het feit dat uiteindelijk niet is komen vast te staan dat de illegale verdachten waar de vreemdelingenpolitie het op had gemunt ook daadwerkelijk zijn aangepakt. Geen van de aanwezigen is strafrechtelijk vervolgd voor internetfraude of hiermee samenhangende criminaliteit. Voor zover er strafvervolging is ingesteld betrof dit enkel het bezit van vervalste documenten. Als concreet resultaat van de actie zijn er 67 personen aangehouden en in vreemdelingenbewaring gezet. Hiervan zijn 35 personen uiteindelijk uit Nederland verwijderd, dat wil zeggen ruim 15% van de tijdens de actie aanwezige bezoekers in het Grand Café. Zo is dus feitelijk de bijvangst de hoofdvangst geworden. De vraag is daarom gerechtvaardigd of een minder vergaande aanpak niet hetzelfde resultaat zou hebben gehad. Had controle in de buurt van het Grand Café niet minstens zoveel aanhoudingen opgeleverd, of controle bij de uitgang van het Grand Café zodat het feest niet hoefde te worden verstoord?

Dit alles afwegende komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat de actie Phantom, waarbij op grond van artikel 50 Vw 2000 iedereen in Grand Café werd gecontroleerd op identiteit en legaal verblijf, gezien de genoemde negatieve effecten ervan en het uiteindelijk bereikte resultaat, een onevenredig zwaar middel was. Door zo op te treden heeft de politie gehandeld in strijd met het evenredigheidsvereiste.

De onderzochte gedraging is in die zin niet behoorlijk.

F.II Kon de Vreemdelingenwet worden ingezet voor dit doel?

Het verbod van misbruik van bevoegdheid houdt in dat bestuursorganen een bevoegdheid niet gebruiken voor een ander doel dan waartoe die bevoegdheid is gegeven. Dit impliceert dat ambtenaren een specifieke controlebevoegdheid niet mogen

hanteren met het doel om onderzoek te doen naar gedragingen die buiten het kader vallen waarbinnen de bevoegdheid is verleend. In het verband van deze actie is daarbij van bijzonder belang artikel 5 (lid 1 aanhef en sub f) van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) dat ziet op onrechtmatige vrijheidsberoving (zie Achtergrond, onder 1.).

Verzoeker, de belangenorganisatie *All Included*, heeft bij herhaling aandacht gevraagd voor het feit dat de vreemdelingenpolitie naar zijn mening met deze actie misbruik heeft gemaakt van haar bevoegdheid door criminaliteit te willen bestrijden via het vreemdelingenrecht. Uit het onderzoek is gebleken dat de vreemdelingenpolitie bij de uitvoering van haar taken conform de beleidslijn van de zogenoemde "driehoek" van burgemeester, officier van justitie en hoofdcommissaris, prioriteit legt bij het opsporen en uitzetten van criminele of overlastgevende illegalen. In die zin was de actie Phantom er één, en tot nu toe ook de laatste, in een serie acties van de vreemdelingenpolitie om criminaliteit van illegalen te bestrijden. Ook de staatssecretaris van Justitie bevestigde dat de aanpak van de illegale criminelen gold als de hoogste prioriteit van de vreemdelingenpolitie.

Bij een eerdere actie, de actie Spirit die in 2002 is uitgevoerd, hebben vreemdelingen in beroep bij de rechter aangevoerd dat hun ophouding onrechtmatig was omdat de vreemdelingenpolitie misbruik had gemaakt van haar bevoegdheid. De rechtbank overwoog ten aanzien hiervan dat het feit dat de politie beschikt over meerdere wettelijke bevoegdheden niet met zich meebrengt dat de gehanteerde bevoegdheid, te weten de vreemdelingrechtelijke, onrechtmatig is. Het feit dat de actie Spirit mede was ingegeven door aspecten van openbare orde, was volgens de rechter geen obstakel voor de politie om te kiezen voor een vreemdelingrechtelijke grondslag.

Het doel van de actie Phantom in het Grand Café was het ophouden en uiteindelijk verwijderen uit Nederland van illegale vreemdelingen en zo mogelijk juist de criminele illegale vreemdelingen. Nu achteraf blijkt dat er géén strafrechtelijke vervolging heeft plaatsgehad lijkt er strikt genomen geen reden om aan te nemen dat de vreemdelingenpolitie heeft gehandeld buiten het aangegeven en geëigende wettelijke kader. De vreemdelingenpolitie heeft illegale vreemdelingen aangehouden op grond van het daartoe geëigende middel, te weten artikel 50 Vw 2000. Dit heeft echter aanzienlijke hinder veroorzaakt. Bij deze actie werd iedereen die op dat moment in het Grand Café aanwezig was geconfronteerd met de gevolgen ervan. Iedereen werd ingesloten doordat de deuren van het café op slot gingen en daarnaast de politie met de ME, met inzet van honden en paarden, een cordon om het café hadden gelegd.

Het grootste deel van de aanwezigen in het Grand Café bestond uit mensen die normaliter vermoedelijk nooit staande zouden worden gehouden op grond van wat in artikel 50 Vw 2000 wordt bedoeld met "naar objectieve maatstaven gemeten redelijk vermoeden van illegaal verblijf". Toch werden deze mensen tijdelijk van hun vrijheid beroofd teneinde de politie de gelegenheid te bieden de aanwezige (criminele) illegalen staande te houden. De Nationale ombudsman is van mening dat de politie met de actie

Phantom de op grond van de Vreemdelingenwet gegeven specifieke bevoegdheden te risicovol heeft ingezet. Het feit dat een grote groep willekeurige burgers tijdelijk de vrijheid is ontnomen ten behoeve van een actie om illegalen staande te houden wordt door de Nationale ombudsman daarom beschouwd als misbruik van bevoegdheid.

De Nationale ombudsman erkent wel dat de overheid mogelijkheden heeft om, ten behoeve van een effectieve handhaving, het recht binnen bepaalde grenzen creatief toe te passen. Dit brengt echter extra verantwoordelijkheid mee met betrekking tot het respecteren van de rechten van de burgers die daarmee worden geconfronteerd. Het is dan een zorgelijke ontwikkeling als voor een krachtdadig optreden de Vreemdelingenwet wordt ingezet omdat het klassieke strafrecht geen soelaas biedt. Hierdoor kan het gebeuren dat illegalen worden uitgezet vanwege het afschrik-effect en niet omdat is aangetoond dat zij betrokken zijn bij criminele activiteiten. Daarnaast kan dit leiden tot ongeoorloofde inperking van de vrijheid van burgers die hier feitelijk niets mee van doen hebben.

Ten aanzien van een dergelijke actie dringt zich ook de vraag op of de toetsing ervan naderhand door de rechter niet te beperkt is in die zin dat gelet op het punt van geschil niet alle relevante vragen aan de rechter zijn voorgelegd. De Afdeling bestuursrechtspraak achtte de actie in het Grand Café rechtmatig ten aanzien van vreemdelingen die als gevolg van de actie in bewaring waren gezet omdat was gebleken dat zij illegaal in Nederland verbleven. De politie zag in het oordeel van de rechter vervolgens een legitimering voor de gehele actie ten aanzien van alle aanwezigen. De groep opgepakte illegalen maakte echter slechts een deel uit van alle aanwezigen in het Grand Café. Bovendien lag de prioriteit van de politie Amsterdam-Amstelland bij deze actie feitelijk helemaal niet bij de aanpak en verwijdering uit Nederland van "gewone illegalen". Burgemeester Cohen had immers een jaar tevoren nog met zoveel woorden benadrukt dat er in Amsterdam geen jacht zou worden gehouden op wat hij noemde de "kale illegaal". Toch is dat met deze actie uiteindelijk wel gebeurd.

Dit alles overwegende komt de Nationale ombudsman tot het oordeel dat er ten aanzien van de bij de actie staande gehouden illegalen sprake is geweest van een bijzonder risicovolle aanwending van de Vreemdelingenwet. Artikel 50 Vw 2000 verschaft bevoegdheden in het kader van toezicht en controle maar de actie in het Grand Café had mede door zijn omvang vooral een groot afschrik-effect. Gezien de neveneffecten is het op deze wijze benutten van de in de Vreemdelingenwet toegekende specifieke controlebevoegdheid volgens de Nationale ombudsman zeer onwenselijk. De Nationale ombudsman is dan ook van oordeel dat met het gebruikmaken van de bevoegdheden uit artikel 50 Vw 2000, ten aanzien van het grootste deel van de aanwezigen, misbruik is gemaakt van de toegekende bevoegdheid.

De onderzochte gedraging is in dit opzicht niet behoorlijk.

F.III In hoeverre was deze actie stigmatiserend en (daardoor) discriminerend?

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het verbod op discriminatie is neergelegd in internationale verdragen en de Grondwet. Het discriminatieverbod houdt voor bestuursorganen in dat zij geen onderscheid mogen maken naar godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook.

In de Nederlandstalige flyers die de politie tijdens de actie heeft uitgedeeld aan de aanwezigen in het Grand Café, stond het café beschreven als een verzamelplaats van personen die illegaal in Nederland verblijven en zich tevens met diverse soorten van criminaliteit bezighouden (zie Achtergrond, onder 5.). In het persbericht dat de politie op 16 juni 2007 uitbracht stond dat de actie specifiek was gericht op illegale West-Afrikanen die zich bezighielden met criminaliteit en/of op andere wijze de openbare orde verstoorden. In de interne rapportage van 15 juni 2007 stond de doelgroep nog specifiek beschreven. De politie schreef hierin dat de prioriteit van de vreemdelingenpolitie lag bij het opsporen van criminele illegalen van voornamelijk Nigeriaanse afkomst. Uit de reacties op de actie in het Grand Café en op de berichtgeving erover door de politie, blijkt dat veel illegalen zich gestigmatiseerd voelen tot crimineel. Dit geldt in nog versterkte mate voor de vreemdelingen afkomstig uit West-Afrika en treft daarbinnen vooral de in Nederland verblijvende groep Nigerianen. Het feit dat de politie op deze wijze het verband legde tussen illegaliteit, criminaliteit en de Nigeriaanse bevolkingsgroep heeft bijgedragen aan de hierboven gesignaleerde maatschappelijke onrust.

Niet anders dan bij het staande houden in het kader van de Vreemdelingenwet geldt bij aanhouding op verdenking van het plegen van een strafbaar feit dat er sprake moet zijn van een redelijk vermoeden van schuld. Het enkele feit dat de politie op basis van materiaal uit eerdere strafprocedures aanwijzingen had dat er mogelijk illegale Nigerianen in het Grand Café aanwezig waren waarvan betrokkenheid bij internetfraude werd vermoed, is op zich onvoldoende om alle in het café aanwezige illegalen individueel aan te houden. Met de gekozen bewoordingen in het persbericht, de flyers en de rapportage wordt de beschuldigende vinger in te generaliserende zin gericht tegen de Nigeriaanse gemeenschap in Nederland.

De Nationale ombudsman is van mening dat de politie in haar uitingen over de actie de in Nederland verblijvende vreemdelingen uit West-Afrika en met name de Nigerianen, heeft gestigmatiseerd door zo expliciet en zonder voldoende onderbouwing de aanname te doen dat deze groep overwegend illegaal en crimineel is. Hiermee heeft de politie het in de grondwet verankerde discriminatieverbod geschonden.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat één van de weinige daar aanwezige (blanke) Nederlanders het Grand Café zonder meer mocht verlaten, dat wil zeggen zonder zich zelfs maar te hoeven identificeren. De korpsbeheerder had hierover in zijn reactie aan de Nationale ombudsman al laten weten dat hij het tegen de instructie in niet

controleren van (blanke) Nederlandse aanwezigen onjuist achtte. Met het maken van deze uitzondering kon immers de schijn worden gewekt van het maken van onderscheid op basis van huidskleur. De Nationale ombudsman is op grond daarvan van mening dat de politie ook in dat opzicht het in de grondwet verankerde discriminatieverbod heeft geschonden. Vooral omdat kennelijk bij de betrokken politieambtenaren de idee leefde dat de actie slechts gericht was op mensen met een bepaald uiterlijk en iemand met een blank uiterlijk op voorhand al vrijuit zou gaan.

De onderzochte gedraging is in dit opzicht niet behoorlijk.

F.IV Is de actie behoorlijk uitgevoerd?

Het vereiste van bijzondere zorg houdt in dat bestuursorganen aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie op die bestuursorganen zijn aangewezen. In het geval er sprake is van vrijheidsinperking door de politie zijn de waarborgen van artikel 5 EVRM van belang zoals het recht geïnformeerd te worden over de redenen (art. 5, lid 2 EVRM) en de mogelijkheid de vrijheidsbeneming aan te vechten (art. 5, lid 4). Dit vereiste houdt onder meer ook in dat het bestuursorgaan alles in het werk stelt om de nadelige gevolgen van de afhankelijkheid zoveel mogelijk te beperken, onder meer door doelmatig en efficiënt te werk gaan en één en ander goed af te stemmen binnen de keten van betrokken instanties.

Bij de uitvoering van de actie in het Grand Café waren ongeveer 80 politieambtenaren betrokken van veertien verschillende diensten van het politiekorps Amsterdam-Amstelland en zes andere diensten. De actie vond plaats in de nacht van 15 op 16 juni 2007 tussen 01.30 en 05.30 uur. Uit alles blijkt dat de actie uitputtend is voorbereid en er sprake was van effectieve onderlinge afstemming. Mede hierdoor is de praktische uitvoering van de actie vrijwel zonder problemen verlopen. Het te voren in detail uitgewerkte draaiboek kon op alle belangrijke punten worden gevolgd. Via pamfletten in twee talen werden de feestgangers op de hoogte gesteld van de reden en het doel van de actie en ook mondeling werden ze afdoende geïnformeerd (art.5, lid 2 EVRM). Er waren voldoende politiefunctionarissen ingezet voor een goed en voortvarend verloop van de actie. De samenwerking met andere hulpdiensten was goed georganiseerd en verliep eveneens goed. Doordat de piketdienst tevoren over de actie was geïnformeerd konden er in het detentiecentrum tijdig advocaten aanwezig zijn voor het verlenen van rechtsbijstand aan de mensen die als gevolg van de actie in vreemdelingenbewaring werden gezet (art.5, lid 4 EVRM).

De Nationale ombudsman is van mening dat de vreemdelingenpolitie alles in het werk heeft gesteld om gedurende de actie de betrokken burgers zo respectvol mogelijk te behandelen en hen de zorg te bieden die zij in het kader van de actie behoefden. Naar de mening van de Nationale ombudsman heeft de politie tijdens deze actie ook doelmatig en efficiënt gewerkt. De actie was zo opgezet dat deze voortvarend verliep. Voor zover er

tijdens de actie sprake was van vrijheidsinperking, duurde deze zo kort mogelijk. De aanwezigen kregen alle gelegenheid om wanneer zij de gewenste documenten niet op zak hadden, familie of vrienden telefonisch te vragen die naar het Grand Café te komen brengen. De voorzieningen voor transport voor degenen die werden opgehouden voor verhoor waren goed geregeld, zodat ook dit vlot verliep en er geen ongewenste situaties tijdens het vervoer ontstonden. Voor zover mensen in bewaring werden gesteld waren er in het detentiecentrum voldoende piketadvocaten aanwezig om rechtshulp te bieden. Ook was toen dat noodzakelijk bleek een ambulance snel paraat. De afspraken met hulpdiensten waren in die zin goed.

Alles overziend is de Nationale ombudsman van mening dat het optreden van de politie tijdens de actie behoorlijk was nu zij de aanwezigen tijdens de actie alle benodigde zorg heeft gegeven.

De onderzochte gedraging is in dit opzicht behoorlijk.

G. CONCLUSIES

De klacht over de onderzochte gedragingen van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland te Amsterdam, is

gegrond ten aanzien van:

- het ingezette middel ten opzichte van het te bereiken doel, wegens schending van het evenredigheidsbeginsel;
- het te risicovol gebruik maken van de bevoegdheden uit de Vreemdelingenwet jegens de grote groep aanwezigen in het Grand Café die niet behoorden tot de mogelijke illegale vreemdelingen, wegens schending van het verbod van misbruik van bevoegheid;
- de stigmatisering die de actie tot gevolg had voor de Nigeriaanse bevolkingsgroep in Nederland en het tijdens de actie gemaakte onderscheid tussen Nederlanders en niet-Nederlanders, wegens schending van het discriminatieverbod.

ongegrond ten aanzien van:

- de wijze waarop de politie de actie heeft uitgevoerd.

DE NATIONALE OMBUDSMAN,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

H. INFORMATIEOVERZICHT

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

- a. Verzoekschrift van 18 september 2008 met als bijlagen:
 - a.I De overkoepelende klacht van *All Included*;
 - a.II. Klachten van: mevrouw A; de heer M; mevrouw O en mevrouw W.
- b. Affiche met aankondiging en programma van het Afrikaans feest in het grand Café op 15 juni 2007;
- c. Flyer, Nederlandstalig en in het Engels, van de politie uitgedeeld tijdens de actie.
- d. Politiebericht van 16 juni 2007
- e. Uitspraak rechtbank van Amsterdam van 2 juli 2007
- f. Open brief van 29 juli 2007 van de "*Campagne Stop de Politierazzia's*";
- g. Rapportage van het interne onderzoek naar politiecontrole Zuid-Oost van 22 augustus 2007
- h. Beantwoording van de vragen van de Tweede Kamer door politiekorps Amsterdam-Amstelland van 23 juli 2007;
- i. Vragen van *All Included* aan en antwoorden van het politiekorps Amsterdam-Amstelland, de minister van Justitie en van het Openbaar Ministerie;
- j. Samenvatting uitspraak van de afdeling rechtspraak van de Raad van State van 30 juli 2007
- k. Diverse artikelen uit de dagbladen;
- l. Persberichten campagne Stop Razzia;
- m. Diverse foto's van de actie zelf en de latere demonstraties;
- n. Draaiboek politie Phantom 15, 16 en 17 juni 2007 (Vertrouwelijk);
- o.. Evaluatie Phantom van 2 juli 200 (Vertrouwelijk);
- p. Reactie van de korpsbeheerder van 1 april 2009;
- q. Reactie van de staatssecretaris van Justitie van 17 april 2009;
- r. Reactie van *All Included* van 15 mei 2009 op 4 en 5,
- s. Vragen aan voorlichting politiekorps Amsterdam-Amstelland van 14 december 2007;
- t. Vragen aan voorlichting politiekorps Amsterdam-Amstelland van 17 december 2007;
- u. Vragen aan ministerie van Justitie van 18 december 2007;
- v. Antwoorden van het Ministerie van Justitie van 18 december 2007;
- w. Antwoorden van politiekorps Amsterdam-Amstelland van 19 januari 2008;
- x. Antwoorden van het Ministerie van Justitie van 22 januari 2008
- y. Vragen aan het Openbaar Ministerie Arrondissementsparket Amsterdam van 26 februari 2008;
- z. Antwoorden van het Openbaar Ministerie Arrondissementsparket Amsterdam van 1 juli 2008;

I. ACHTERGROND

1. EUROPEES VERDRAG VAN DE RECHTEN VAN DE MENS (EVRM)

Artikel 5

Recht op vrijheid en veiligheid

1. Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve in de navolgende gevallen en overeenkomstig een wettelijk voorgeschreven procedure:

- a. indien hij op rechtmatige wijze is gedetineerd na veroordeling door een daartoe bevoegde rechter;
 - b. indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gedetineerd, wegens het niet naleven van een overeenkomstig de wet door een gerecht gegeven bevel of teneinde de nakoming van een door de wet voorgeschreven verplichting te verzekeren;
 - c. indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gedetineerd teneinde voor de bevoegde rechterlijke instantie te worden geleid, wanneer er een redelijke verdenking bestaat dat hij een strafbaar feit heeft begaan of indien het redelijkerwijs noodzakelijk is hem te beletten een strafbaar feit te begaan of te ontvluchten nadat hij dit heeft begaan;
 - d. in het geval van rechtmatige detentie van een minderjarige met het doel toe te zien op zijn opvoeding of in het geval van zijn rechtmatige detentie, teneinde hem voor de bevoegde instantie te geleiden;
 - e. in het geval van rechtmatige detentie van personen ter voorkoming van de verspreiding van besmettelijke ziekten, van geesteszieken, van verslaafden aan alcohol of verdovende middelen of van landlopers;
 - f. in het geval van rechtmatige arrestatie of detentie van een persoon teneinde hem te beletten op onrechtmatige wijze het land binnen te komen, of van een persoon waartegen een uitwijzings- of uitleveringsprocedure hangende is.
2. Een ieder die gearresteerd is moet onverwijld en in een taal die hij verstaat op de hoogte worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen welke tegen hem zijn ingebracht.
3. Een ieder die is gearresteerd of gedetineerd, overeenkomstig lid 1.c van dit artikel, moet onverwijld voor een rechter worden geleid of voor een andere magistraat die door de wet bevoegd verklaard is rechterlijke macht uit te oefenen en heeft het recht binnen een redelijke termijn berecht te worden of hangende het proces in vrijheid te worden gesteld. De invrijheidstelling kan afhankelijk worden gesteld van een waarborg voor de verschijning van de betrokkene ter terechtzitting.
4. Een ieder, wie door arrestatie of detentie zijn vrijheid is ontnomen, heeft het recht voorziening te vragen bij het gerecht opdat dit spoedig beslist over de rechtmatigheid van zijn detentie en zijn invrijheidstelling beveelt, indien de detentie onrechtmatig is.
5. Een ieder die het slachtoffer is geweest van een arrestatie of een detentie in strijd met de bepalingen van dit artikel, heeft recht op schadeloosstelling.

2. VREEMDELINGENWET

Artikel 50

"1. De ambtenaren belast met de grensbewaking en de ambtenaren belast met het toezicht op vreemdelingen, zijn bevoegd, hetzij op grond van feiten en omstandigheden die, naar objectieve maatstaven gemeten, een redelijk vermoeden van illegaal verblijf opleveren hetzij ter bestrijding van illegaal verblijf na grensoverschrijding, personen staande te houden ter vaststelling van hun identiteit, nationaliteit en verblijfsrechtelijke positie. Degene die stelt Nederlander te zijn, maar dat niet kan aantonen, kan worden onderworpen aan de dwangmiddelen als bedoeld in het tweede en vijfde lid. Bij algemene maatregel van bestuur worden de documenten aangewezen waarover een vreemdeling moet beschikken ter vaststelling van zijn identiteit, nationaliteit en verblijfsrechtelijke positie.

2. Indien de identiteit van de staande gehouden persoon niet onmiddellijk kan worden vastgesteld, mag hij worden overgebracht naar een plaats bestemd voor verhoor. Hij wordt aldaar niet langer dan gedurende zes uren opgehouden, met dien verstande, dat de tijd tussen middernacht en negen uur voormiddags niet wordt meegerekend.

3. Indien de identiteit van de staande gehouden persoon onmiddellijk kan worden vastgesteld en indien blijkt dat deze persoon geen rechtmatig verblijf geniet, dan wel niet onmiddellijk blijkt dat hij rechtmatig verblijf heeft, mag hij worden overgebracht naar een plaats bestemd voor verhoor. Hij wordt aldaar niet langer dan gedurende zes uren opgehouden, met dien verstande, dat de tijd tussen middernacht en negen uur voormiddags niet wordt meegerekend.

4. Indien nog grond bestaat voor het vermoeden dat de opgehouden persoon geen rechtmatig verblijf heeft, kan de in het tweede en derde lid bepaalde termijn door de Commandant der Koninklijke marechaussee respectievelijk door de korpschef, bevoegd ter plaatse waar die persoon zich bevindt, in het belang van het onderzoek met ten hoogste acht en veertig uren worden verlengd.

5. De in het eerste lid bedoelde ambtenaren zijn bevoegd de opgehouden persoon aan diens kleding of lichaam te onderzoeken, alsmede zaken van deze persoon te doorzoeken.

6. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regelen gegeven omtrent de toepassing van de voorgaande leden van dit artikel."

3. VREEMDELINGENCIRCULAIRE (april 2007)

A.3: Toezicht

(...)

2.1. Inleiding

Het algemeen belang vergt dat wordt opgetreden tegen vreemdelingen die zich in strijd met de wettelijke bepalingen in Nederland bevinden. Een vreemdelingenbeleid is immers niet te voeren indien degenen die volgens dit beleid niet in Nederland mogen verblijven, ongemoeid worden gelaten. Bovendien kunnen uit illegaal verblijf misstanden voortvloeien, onder meer met betrekking tot de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, de volksgezondheid en de huisvesting. Om deze redenen dient nauwlettend

toezicht te worden gehouden op de binnenkomst en aanwezigheid van illegale vreemdelingen.

In geval van feiten en omstandigheden die, naar objectieve maatstaven gemeten een redelijk vermoeden van illegaal verblijf opleveren, dient controle hierop plaats te vinden. Hiervan kan sprake zijn indien de politie aanwijzingen uit onderzoek verkrijgt of signalen uit de eigen organisatie of van derden ontvangt.

(...)

Tot slot is bij het uitoefenen van toezichthoudende taken het evenredigheidsbeginsel van belang, dat is neergelegd in artikel 5:13 Awb. Deze bepaling is ook van toepassing op de bevoegdheden die in de Vw aan toezichthouders is toegekend.

2.2 Vreemdelingtoezicht en opsporing van strafbare feiten

Toezicht dient te worden onderscheiden van opsporing. In de praktijk is het onderscheid tussen toezicht en opsporing voorval van belang voor de vraag op welk moment de toezichthouder aan iemand moet mededelen dat hij niet tot antwoorden verplicht is.

(...)

2.4 Operationeel toezicht in het binnenland

Toezicht in het binnenland vindt plaats op grond van feiten en omstandigheden die, naar objectieve maatstaven gemeten een redelijk vermoeden van illegaal verblijf opleveren en is er op gericht het illegaal verblijf te beëindigen.

(...)

In het geval het redelijk vermoeden betrekking heeft op een bepaalde plaats of ruimte geldt als uitgangspunt dat iedereen die zich daar bevindt, daadwerkelijk moet worden gecontroleerd. Daardoor wordt uitgesloten dat degenen die met de controle zijn belast, een keuze op uiterlijke kenmerken moeten maken.

(...)

3.3. De toepassing

Ter voorkoming van discriminatoir handelen zal steeds uit feiten of omstandigheden, naar objectieve maatstaven gemeten, moeten blijken waar het redelijke vermoeden van illegaal verblijf op gebaseerd geweest is. Hierbij kunnen de feiten of omstandigheden van de situatie of de aanwijzingen richting een persoon bepalend zijn.

4. JURISPRUDENTIE

4.1. Uitspraak van de Arrondissementsrechtbank Amsterdam van 30 juli 2007, LJN: BA8628, AWB 07/24889).

Samenvatting

"a. Op 17 juni 2007 diende één van de vreemdelingen, die na de controle in het Grand Café in bewaring was gesteld, beroep in bij de rechtbank te Amsterdam. Dit beroep werd op 26 juni 2007 behandeld. Deze vreemdeling, van Ghanese nationaliteit, had onder meer aangevoerd dat zijn staande houding en de daarop volgende inbewaringstelling onrechtmatig waren, omdat er geen sprake was van een objectief redelijk vermoeden van illegaal verblijf. Kort samengevat had verweerder (de staatssecretaris van Justitie) daartegen aangevoerd dat het redelijke vermoeden van illegaal verblijf ten aanzien van het Grand café gebaseerd was op de groep criminele West-Afrikaanse vreemdelingen die zich aldaar zouden ophouden in samenhang met de aan hen toegedichte status van

illegaal vreemdeling. Deze informatie was gebaseerd op eerdere gehouden soortgelijke internetfraudeonderzoeken waarbij illegale vreemdelingen waren aangehouden. De meeste van hen hadden dit café wel eens bezocht of kenden de naam. Verwezen werd daarbij naar een proces verbaal van de politie van 11 juni 2007.

b. De rechtbank was van oordeel dat aan de inhoud van het proces-verbaal geen doorslaggevende betekenis kon worden toegekend in de beantwoording van de vraag of de groep West-Afrikanen, die in het strafrechtelijke onderzoek is betrokken (doorgaans) geen rechtmatig verblijf in Nederland geniet.

Uit de voor het overige overgelegde processtukken kwam weliswaar een beeld naar voren dat criminele Nigerianen met name op vrijdag en op zaterdag in het Grand Café komen om aldaar veel geld uit te geven, maar daarmee is het verband met illegaal verblijf nog niet gelegd. In concreto blijkt slechts dat een verdachte in het Café is aangehouden, die illegaal bleek te zijn.

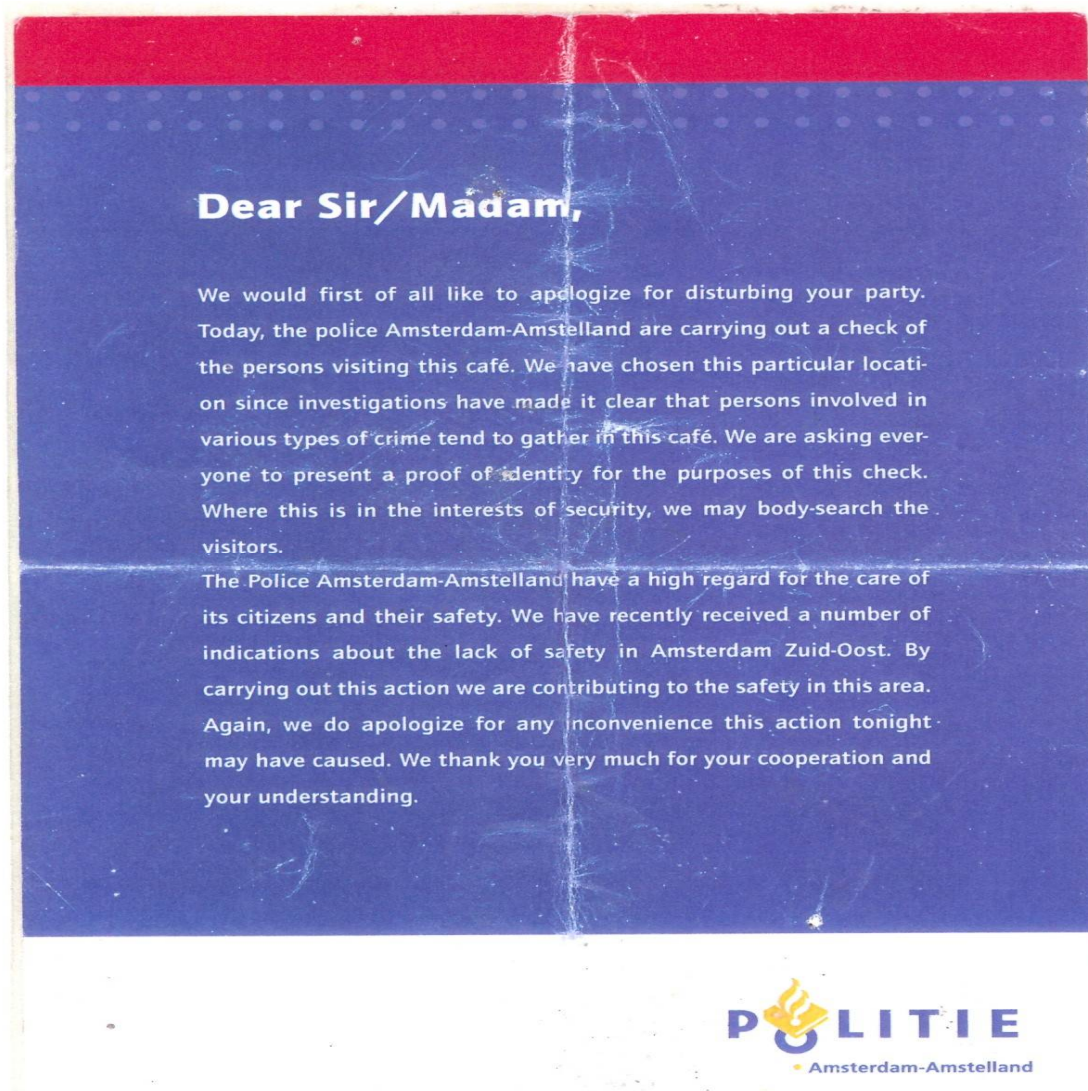
c. Naar het oordeel van de rechtbank waren de voornoemde omstandigheden onvoldoende voor het aannemen van een afdoende geobjectiveerd redelijk vermoeden van illegaal verblijf ten aanzien van het Grand Café. De staande houding van eiser in een voor publiek toegankelijke ruimte als uitvloeisel van het op dat vermoeden gebaseerde grootschalige onderzoek in het Grand Café op 16 juni 2007 was derhalve niet rechtmatig. Dat er achteraf gezien een grote groep illegalen is aangetroffen doet hieraan niets af. De rechtbank verklaarde het beroep gegrond en de bewaring werd opgeheven."

4.II Uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 30 juli 2007, 200704578/1.

Samenvatting

"De staatssecretaris van Justitie is op 3 juli 2007 tegen de hier bovenstaande uitspraak in hoger beroep gegaan bij de afdeling Rechtspraak van de Raad van State. De Afdeling heeft in de uitspraak van 30 juli 2007 het hoger beroep gegrond verklaard. Als eerste grief had de staatssecretaris naar voren gebracht dat de rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat de informatie in de overgelegde processen verbaal onvoldoende was om het redelijk vermoeden dat zich in het café illegalen ophielden te onderbouwen.

Verder klaagt de staatssecretaris in deze grief erover dat de rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat een steviger rechtvaardiging nodig is dan een redelijk vermoeden indien de staande houding plaats vindt in een voor publiek vrij toegankelijke plaats en daardoor een inbreuk op het publieke leven met zich meebrengt. Het feit dat operationeel vreemdelingentoezicht moet zijn gericht op bestrijding van illegaal verblijf, met een minimum aan hinder voor derden leidde volgens de Afdeling niet tot een ander oordeel. Een reden voor onderscheid tussen een voor publiek of niet voor publiek toegankelijke plaats is volgens de Afdeling niet terug te vinden in de Vreemdelingenwet of in het beleid."

BIJLAGE**Foto's van flyers**

Geachte heer, mevrouw,

Allereerst onze excuses voor het verstoren van uw feest. De politie Amsterdam-Amstelland controleert vandaag de bezoekers van deze horecagelegenheid. We hebben juist deze plek uitgekozen, omdat uit onderzoek blijkt dat dit café een verzamelplaats is van personen die illegaal in Nederland verblijven en zich tevens met diverse vormen van criminaliteit bezighouden. Voor deze controle vragen wij van iedereen een identiteitsbewijs. In het belang van de veiligheid zullen wij een deel van de bezoekers fouilleren.

Zorg voor burgers en veiligheid zijn zeer belangrijke punten voor de politie Amsterdam-Amstelland. Op dit moment bereiken ons veel signalen over onveiligheid in Amsterdam Zuid-Oost. Met deze actie dragen wij bij aan het verbeteren van de veiligheid in deze wijk.

Nogmaals onze excuses voor het ongemak dat onze actie vanavond heeft veroorzaakt. We danken u hartelijk voor uw medewerking en begrip.

